

EGYENLŐSÉG

A MAGYAR ZSIDÓSÁG POLITIKAI HETILAPJA * MEGJELNIK HETENKÉNT EGYSZER

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, V, LIPÓT-KÖRÜT 26. SZÁM
(FÉLEMKLET) ** TELEFONSZÁMOK:
SZERKESZTŐSÉG, KIADÓHIVATAL ÉS KÖNYV-
KIADÓVÁLLALAT 144-30, NYOMDA 92-70

SZERKESZTETTE 1898-1915
SZABOLCSI MIKSA
SZERKESZTI
DR. SZABOLCSI LAJOS

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK: EGÉSZ ÉVRÉ
600 KORONA, FÉL ÉVRÉ 300 KORONA,
JUGOSZLÁVIA RÉSZÉRE EGÉSZ ÉVRÉ 150 DINÁR,
HIRDETÉSEK FELVÉTELÉNEK A KIADÓ-
HIVATALBAN: V, LIPÓT-KÖRÜT 26. SZÁM

Ítélet

Az orgoványi pernek vége van, az igazságszolgáltatás teljesítette a feladatát és mi megkíséréljük összegezni ennek a pernek az utóhatásait.

1. A nemzetgyűlésen az ítéletet követő napon Varsányi Gábor orgoványi képviselő, a Bethlen István gróf vezetése alatt álló liberális kormányzópárt tagja azt kiáltotta közbe: *Majd jön még egyszer Orgovány javított és bővített kiadásban!* Ezt csak meg lehet érteni, nemde? A közbeszólásra csak a baloldalon feleltek zajjal...

2. Zbona János és társait, akiket a hadbíróóság rablás büntetéseben bűnösnek mondott ki, az ítélet kihirdetése után fehér szegfűkből álló csokrokból valóságos virágességgel halmozták el...

3. Héjjas Iván, akinek tettei már-már feledésbe kezdtek merülni, felmagasztalva, glóriával övezve, a közélet középpontjába került. A kurzussajtó vezércikkekben a magyar faj legkiválóbb képviselőjének, a magyarság hivatott vezérének magasztalta, a Sajtótuódsító leköszölte azokat a nyilatkozatait, melyekkel szembe helyezkedett a bíróság határozatával és visszautasította a kegyelmet. Ünnepezték őt és államférfiai nyilatkozatként közölték azt a kijelentését, hogy a Schmidt, Beck és Pánczél elintézésére vonatkozó parancsa nem az utolsó fanatikus és önzetlen utasítása volt.

4. A bírósági ítélet indokolása — mely a jogi fogalmazás remeke — a „végtelenig tartó háború” esetének fennállását állapítja meg. Mi hisszük, hogy a bíróság nem azt akarta megállapítani, hogy a zsidók a magyarság ellenségei és hogy ennek a most felszított gyűlöletnek és ellenségeskedésnek, ennek a háborúnak sohasem lesz vége...

5. Makai Imre tanu és a kurzussajtó nyugodtan és higgadtan újra elmondhatták, kiszínezhatték, részletezhették és megtoldhatták azokat a rágalmakat és vádakat, amelyek a magyar zsidóság üldözésének jogcímül és ürügyül szolgáltak, és újra dicsőíthették mindazokat, akik a pogrom-politika hősei...

Ezek az orgoványi bűnper eddigi eredményei és ezek után fájdalmasan be kell látnunk, hogy az indokolásnak igaza van. A gyűlölködés, a rágalom, az üldözés, a ferdítés, az izgatás nem akar megszűnni s a végtelenig tartó háború egy esetének vagyunk a szomorú, tragikus vértanui...

Ennek a pörnek hőse Héjjas Iván volt.

Bethlen István gróf nemzetgyűlési nyilatkozatában kijelentette, hogy „az állam egész erkölcsi és hatalmi erejével áll jót a tekintetben, hogy olyan gyilkolásra való „parancsok”, mint amilyenekre Zbonák az orgoványi rabgyilkosságok bűnpörében hivatkoztak, akkor se teljesíthetők, ha még Héjjas Iván adja ki azokat.”

A nyilatkozatot tudomásul vesszük. Az utolsó három esztendőben megedzöttünk kormányelnöki nyilatkozatok tudomásulvételében. Tudomásul vesszük Bethlen István gróf nyilatkozatát, de megjegyezzük, hogy Magyarországon miniszterelnöknek Héjjasról nyilatkozni nem kellemes.

Más is nyilatkozott róla.

1920 június 8-án Huszár Károly meginterpellálta a kormányt Héjjas Ivánnak egy akkoriban megjelent sajtóbeli nyilatkozata dolgában. Az interpellációra ketten is feleltek.

Bádoki Soós Károly honvédelmi miniszter kijelentette, hogy:

— Héjjas Iván főhadnagyot katonai szempontból két súlyos bűncselekmény is terheli. Először: tiszt nem helyezhet el a sajtóban közleményeket, — ezt tiltja a Szolgálati szabályzat, és tiltja a Szolgálati szabályzat azt is, hogy — másodszor: tiszt tagja legyen politikai egyesületeknek, illetve azok szervezésében tevékeny részt vegyen. Én, ez irányban épp a legutolsó napokban adtam ki szigorú parancsokat. Vagyok olyan ember — mondotta emelt hangon a miniszter, — hogy parancsaimnak érvényt szerezzek, vagy — tette hozzá csendesebben — ha ez nem sikerülne, elhagyjam helyemet.

Ugyanakkor Simonyi-Semadam Sándor kilátásba helyezte parlamenti bizottság kiküldését az eljárás megindítására.

A miniszterek nyilatkozataira, plakátokon és röpcédulákon június hó 20-án felelt Héjjas Iván. Felszólította a kormányt, hogy azonnal hagyja el helyét és mondjon le.

A kormány, amely állását kötötte Héjjas Iván megrendszabályozásához, hat nappal Héjjas Iván felszólításának megjelenése után, beadta lemondását. Soós Károly parancsainak nem szerzett érvényt, viszont elhagyta a helyét és Simonyi Semadam Sándor soha sem küldött ki parlamenti bizottságot a Duna-Tiszaközi renaissance jóváértelére.

1. Beigazolást nyert az ítéletben: hogy pozitív perrend szerint való bizonyíték nincs sem Pánczél Zoltán, sem Beck Sándor, sem Schmidt Árpád ellen arra, hogy a románokat másfél millió koronával megvesztegették volna,

2. kiderült, hogy az, aki ezeknek az ártatlan embereknek a meggyilkolására parancsot adott s azok, akik ezeket az ártatlan embereket irtóztatón megkínózták, állati kegyetlenséggel megcsonkították, akik a szerencsétlenek házát, családját és hulláját kirabolták: a gyilkosságra való felbujtásban s a gyilkosságok s a kínzások véghezvitelében ártatlanok, mert Héjjas Iván „önzetlenül és fanatikusán” küldte embereit a kivégzéshez, em-

Ezekre kell gondolni, — mondjuk mi is, — miközben ezt az ítéletet olvassuk.

A tárgyalás után tisztelőik virágcsövel borították a rablót.

A három zsidó áldozat sirja azonban virágtalan. Nem nyílik azokon sem szegfű, sem rozmaring, sem rózsá.

Gondolatban keressük fel ezt ahárom sirt s keres-
sük fel a többi sokszáz zsidó mártir ismeretlen sírját is,
s tegyük le rájuk kegyelettel s hódolattal az emlékezés
nefelejts-koszoruját.

A hadbíróóság csak *rablásban* mondotta ki bűnösnek, Zbona Jánost és társait. A gyilkosság mellékkessé lett az ismert körülmények folytán. A három *izsáki zsidó* megkínzásának és tragikus halálának a körülményei a tanúvallomások során sem szerepeltek döntő módon. Aki a tárgyalásokat végig hallgatta és aki az ítéletet elolvassa, könnyen kétségben lehet arról, hogy Beck Sándor, Schmidt Árpád és Pánczél Zoltán valóban meghaltak-e? Ennek a kétségnek az eloszlatása végett és az utókor számára ennek a cikkünknek a zárórajzaként leközöljük Beck Sándor eredeti halotti levelét, amely nemcsak a halál tényét, hanem a halál okát is pontosan és félreérthetetlenül megjelöli...

Pest Pilis Solt-Kiskun.

ORGÓVÁNY

Halotti anyakönyvi kivonat.

A bejövő ideje (hr, hó, nap)		Az elbíráló ideje (hr, hó, nap, asztrák, (m))	Az elbíráló				Az elbíráló ideje (hr, hó, nap, asztrák, (m))	Az elbíráló ideje (hr, hó, nap, asztrák, (m))
Emlékeztető és utóirat, állás (foglalkozása), lakóhelye			Állás	Életkor	Ismerettség az ügyről és utóirat	Émlékeztető és utóirat	Az elbíráló ideje (hr, hó, nap, asztrák, (m))	Az elbíráló ideje (hr, hó, nap, asztrák, (m))
1919 dec 29.	1919 nov 18 éjél 2 óra	Beck Lándor Kereskedő Eksziki	120	50 é	Deutsche Staetter	nélk Beck Lincse Fischer Pape	Orgo vagy	Indadás githos Shantas álbal

99

Adatok elöl: esetleges megjegyzések.
Aláírások.

De elhatárolás
biztoslag 100
megállapítás

Adatok megjegyzések.
Kiegészítések.

Bizonysítom, hogy az a tényleg a

alkalmazotti kártyát helyesen nyilvántartással megfizet

Kelt Orgovány 1920. július 12.

Orgovány

Beck Sándor leánya.

Az izzáki „társadalmi réteget“ egy gyenge, törékeny, kusz esztendő körüli fiatal leány védte a kőtárgyakon. A meggyilkolt Beck Sándor leánya, Beck Ilonka. Más fiatal leánynak ebben a korban és nyárcsaján rózsák állnak, apró, bóbá gondjai járnak a fejében. Beck Ilonkát megfenyegette kamaszgyágra az élt. Magabiztos és önmegbecsülés volt a fiatal leány a hírd. emelkedő áll. szűk kezű, önmegbecsülés mandatókban kamaszok, kamaszok mandatókban kamaszok.

feledhetetlen képét. A Corday Sarolta látkereje
benne, minden szava törzsúrás a gyilkosoknak. De
nemcsak a bíróság, a szuronyos örök adják meg a
bátorságát. Beok Honka hős volt akkor is, mikor az
franki frontvonalakkal egyedül állt szembe a gyilkos
szaka előttében. Ő kéri a Szent, amikor rálőtte az apá
jára és hős csillagot, vörösfénységet korlátozottan az
saját grunge testre. Még ével ezután még csillag
gyermekedény lehetett, amikor csillag testétől az
született a székével a székkel együtt a szék, a székkel

Pécsben, Orgovány felé, hogy kiváltsa az édesapját a haramiáktól. Beck Ilonka a nyomozás első percétől kezdve nem engedte ki a kezéből a gyilkosság szálait és a megviselt idegű özvegyek, örök álomban pihenő áldozatok között ő képviseli az izsáki zsidó igazát, ő kért vizsgálatot valamennyiük ellen a főtárgyaláson, ő volt az, aki felvette a különítmény tisztjei által oda-
dobott keztűt és úgy éreztük: Beck Ilonka megvédené az apja emlékét, még ha oroszlankeztrecből is kellett volna felhoznia azt a keztűt, melyet a gyűlölet, izgatás és a felelősségtől való menekülés lelkiismeretlensége dobta a hazugság fenevadjai közé... Minden zsidó há-
lásan megcsókolhatja a Beck Ilonka vékony, gyenge leánykezét... Beck Ilonkára büszkéek vagyunk.

Hiába minden

Az orgoványi rablógyilkosságok ítéletét kihir-
dető tárgyaláson a mártírok özvegyei és
árvái nem jelentek meg. A törvényszék ítél
az egész férfiak működése és cselekedetei felett, a le-
gyilkoltak hozzátartozói azonban, mintegy néma de-
monstrációul, nem akartak asszisztálni.

Az Egyenlőség munkatársa az ítélethirdetés
után beszélt özvegy Beck Sándornéval. A bűnperről és
az ítéletről az özvegy ezeket mondotta:

— Nem mentem el a főtárgyalásra, mert úgy is tu-
dom, hogy most már hiába minden. Ha vala-
honnán kiszabadítani, megmenteni kellett volna a férje-
met, a világ végére is elmentem volna. De így? Hiába
minden. Azokat a borzalmas percek ez a földön úgy
sem tudom már elfelejteni, szegény férjemet ár-
tatlanul legyilkolták, s a föld alatt pihen. Le-
gyen nyugalmas a pihenése.

Talyiga

(Egy halálraitolt naplójából.)

... Most, most igazán, most két perce sokkal jobb. Ta-
lán kimerültek? Két perce kimaradt a bunkó-ütés és ha
a szememből nem csurogna a vér, igazán sokkal jobban
volnék; és hálálanság lenne, ha nem azt mondanám.
Mikor az előbb a térdemet és a karomat eltörték, jobban
fájt; most csak egészen tompán, és a kötelet is alig ér-
zem. Az előbb még láttam, ki ült mellettem, most nem
tudom már. Csak Márta ne látott volna annyit, sokkal
nyugodtabb volnék. Mártának nem kellett volna semmi-
ről tudnia, ostobaság, hogy kiáltottam; sejtettem
volna, hogy egészen mindegy; egy szemmel kevesebb
is lehet. De Márta későn feküdt le, mert úgy volt, hogy
ma kimegyünk a tanyára és tegnap még meg kellett
beszélni, mikor keltsenek fel és milyen szekéren me-
gyünk. Mert Ottónak holnap lesz — nem, ma van — a
születésnapja — tizenötödik születésnapja! — és Ottó a
születésnapját mindig a nagyszüleinél tölti a tanyán,
velünk együtt. Igaz, Ottót mégis meg kellett volna csó-
kolnom. De nehezebb lett volna; és most jobb.

Egészen furcsa, hogy mik ragadnak meg az ember
emlékezetében, és mennyi minden tódul ki most egy-
szerre. Gyerekkoromban egyszer megszártam az ujjam
és nagyon vérzett. Apám kötötte be és reggeli nap sü-
jtött a fákra. Ettől az emléktől már negyedőrája nem
tudok megszabadulni. Talán azért, mert akkor láttam
legelőször a véremet; az íze nagyon sós volt. Ugy lát-
szik, a koponyámat mégis betörte a legutolsó ütés, mert
egyre kevesebbet látok. Azt hiszem, most érünk ki a
faluból.

Az a jelenet is milyen különös volt, mikor Firenzé-
ben sétáltunk Mártával a nászuton. Még soha ilyen
tisztán nem emlékeztem arra az estére. Még a nagy kék
virágokra is a folyóparton. Volt egy zsidó temető, ahová
Márta félelemből nem mert bemenni, azt mondta, hogy
nem a halálért jött Firenzébe. A temetővel szemben volt
egy nagyon-nagyon régi templom, valami bazilika és
a kapuján a Krisztus megfeszítését ábrázoló jelenet. En-
n vidám voltam és magyaráztam Mártának, hogy ilyen
alképzeltetetlen kinokat az emberek csak azokban a

sötét századokban ismerhettek. Emlékszem, Márta egy-
szerre sietve elhúzott onnan; én kinevettem, de ő erő-
ködött, hogy hirtelen ijesztő hasonlóságot fedezett fel
köztem és aközött a felfeszített ember között ottan. Pe-
dig akkor még szakállam se volt. Igaz, Márta mondta,
hogy vétessem le a szakállamat; de azt hiszem, már
nem lett volna értelme, így jobb.

És még az is milyen furcsa, hogy akkor egész este
törtem a fejem egy idegen szón és nem jutott eszembe;
és most, huszonöt év múlva, éppen ma reggel jut
eszembe; az a szó volt, hogy szigmatizálás. De
hát miért kellett ez a szó? — Most Ottóra szeretnék
gondolni, de megint csak a gyerekkori jelenet van előt-
tem a tüzsurással. Ha nem félnék, hogy ez a gondolat
már nem volna épeszü ember gondolata, most azt gon-
dolnám, hogy csak a szurások voltak fontosak, az egész
idő alatt, amíg... A véremnek most is olyan az íze.

Most csak egyetlen nagy félelem kinez: az, hogy
nem fognak megölni. Ha biztos volnék már benne, hogy
megölnek, még nyugodtabb volnék. Isten látja a lelke-
met, még soha ilyen nyugodt nem voltam. Nem is ismer-
tem eddig azt a nyugalmat, egész életemben. De ez
olyan, mint mikor valaki napokig fur-farag egy alagut-
ban, keresztül-kasul és végül annyira biztos benne, hogy
ki fog jutni a levegőre, hogy az utolsó napon eldobja a
fáklyáját. Jaj, visszamegni borzasztó volna. És nem
lehet. És mind a két lábamat le kéne vágatni. Nem tud-
nék visszamenni. Ezért volt, hogy azelőtt valami kár-
öröm-szerű érzés fogott el a saját karjaimmal és lá-
baimmal szemben, hogy nem lesz már rájuk szükségem.
De most nagyon félek, hogy nem ölnek meg. — Nem
bánnám, ha nem is menne gyorsan; nem haragszom
rájuk, utóvégre nem orvosok és nem tudják, hogy a ha-
lántékon sokkal egyszerűbb a bunkó-ütés, mint a szemek
irányában. — Most nem tudom, hol lehetünk; talán
dombok között. Már nem látok. A kezem elzsibbadt. Most
azt sem tudom, ül-e mellettem valaki, vagy nem. —
Azon a bazilikán vagy micsodán — most egyszerre visz-
szaemlékszem a többiek alakjára, akik kötelekkel és
lánczakkal állottak. Most egyszerre azt hiszem, itt ül-
nek körülöttem. (Csak tudnám, épeszü vagyok-e még.)
Nem látok; de nem fáj.

Most jó volna mégis rendezni még, amit gondolok.
Ottót nem félttem, mert azt hiszem, jól neveltük... Hol
lehet most az anyám? Szeretném, ha nem tudna meg
semmit. Mártát meg kéne kimélni attól, ami következik.
Meg kéne mondani... Talán elvihetné innen valaki né-
hány hétre. — Azt hiszem, szigmatizálás a
szentek felavatását jelenti, valami külső jellel, annak
jeléül, hogy az Isten szereti őket; de nem tudom, miért
vitatkoztunk ezen akkor Mártával. Vagy nem Mártával?
Ottót nem félttem, meg fogja állani a helyét és van egy
őreg zsidó tanárja, aki azt mondotta, hogy nagyon
okos és éleseszü. — Vannak percek, amikor ostoba va-
gyok, — ha még mindig azt kérdezem, hogy tulajdon-
képen miért történt mindez, és hogy engem mi ért. —
Most csak egy a fontos: hogy ne hagyjanak életben.
Imádkozom. Ne hagyjanak életben. Ne hagyjanak. Nem
lehet, nem akarom, nem szabad, nem fognak. Mártát el
kéne vinni erről a vidékről. És akármit hall, ne féljen.
Akármit mondanak, ne félj, nagyon kérlek. Ottónak
mondd meg. — Ezt most hangosan mondtam volna, vagy
csak gondoltam? — Csak Mártát félttem ettől az izga-
lomtól. Igen, Ottót mégis meg kellett volna csókolni. Az
előbb valaki nyöszörgött mellettem. De most csend van.
Mi történhetik. Aludj Márta. Ugy érzem, egyáltalában
nem vagyok nyugtalan.

Furcsa, nem fáj a karom sem, amíg idevonszoltak.
De azért már nem tudok állni. Kik vannak itten? Ezek
még mindig ők? Valamit kiabálnak, de nem értem. Előt-
tem vannak, vagy a hátam mögött? Mintha messze lent
volnának.

— — — — —
Oh, oh, oh, hogy én ezt nem tudtam! Hogy én nem
tudtam ezt a fényt, ezt a örömet, ezt a csendet! És
hogy mennyire félttem ettől és nem tudtam, milyen jó
hazamenni! Meg kéne mondani az embereknek,
hogy ne féljenek ettől... Meg kéne mondani... Meg
kéne mondani... Meg kéne —

Szabolcsi Benca.

Zalaegerszeg titkaiból...

I.

Az utolsó évek „történelmi” nevei között, Orgovány, Izsák, Dunántul mellé meg kell tanulnunk Zalaegerszeg nevét is. A „társadalomra veszélyes elemek” között nagy számmal vannak itt annak a „társadalmi rétegnek” a férfiai, asszonyai és gyermekei, melynek tízéves korában, mikor a középiskolába akar lépni, „oda nem való elem”, az egyetemen „számfeletti”, az életben „idegen, destruktív, megbizhatatlan” a nevei. A zsidó nyomor és szenvedés egyik szomorú stációja Zalaegerszeg. Be akarunk világítani az üldözésnek ebbe a sötétségébe is. Hadd lássuk meg, kik vannak ott, miként és hogyan élnek, hogyan pusztulnak el, hogyan tengődnek és mi lenne belőlük, ha a zsidó szív és szeretet nem sietett volna a segítségükre. Ami a kommun szenvedőinek Romanelli alezredes, a szenvedő gyermekeknek Pedlow kapitány, ugyanaz a zalaegerszegi drótsövénnyel zsidó foglyainak Deutsch Hermann odaváló kereskedő, a zalaegerszegi hitközség egyik előjárója. Az internáltak százai életük végéig áldani fogják ennek a nemes emberbarátnak a nevét, aki két év előtt megszervezte és azóta vezeti a segélyezési akciót, aki pénzt, ruhaneműket és a legapróbb szükségleti tárgyakig mindent megszerzett, amivel csak módjában volt a szerencsétlen internáltak segítségére sietni. A gyűjtésben a Joint és az Egyenlőség voltak a legerősebb támaszai — mint azt a zalaegerszegi hitközség 1922 június 15-én tartott előjárósági ülésének jegyzőkönyvében kiemelte — a munka technikai részében a felesége, a sógora — Sándor Vilmos — és az internáltak közül az intellektuelek segítettek. Deutsch Hermann ur most szíveségből rendelkezésünkre bocsátotta az irattárát, mely két év alatt felgyülemlett segélyt kérő, támogatást könyörgő, háldítkodó levelekből és azokból az izgalmasan érdekes napijelentésekből és kérelmekből, melyeket az internáltak megbízottai intéztek hozzá. Nem is kíséreljük meg, hogy történelmi sorrendben vagy kiemelten dolgozzuk fel az érdekes anyagot. Kis ablakokat akarunk nyitni, amelyeken át egy-egy zsidó sors és egy szomorú, kiellen élet néhány szürke színfoltja, sietve odavetett konturja mutatkozzék meg néhány pillanatra, de elfelejtethetetlenül...

Két család, tizenöt gyermek...

Abból a 215 zsidóból, aki ezidőszereint a zalaegerszegi táborban van, szinte őslakó számba mennek a Schwingenkrug- és Majerovics-családok. A kilences barakkban lakik mind a kettő. Schwingenkrug József, aki harminchat éve lakik Magyarországon, három év óta „ki van utasítva Galiciába” és ezért kell neki a feleségével és nyolc gyermekével a legrettenetesebb nyomorban fogságban tengődnie. Nem kell sok magyarázat hozzá: miért van évek óta mellettük Majerovics Mendel a feleségével és hét gyermekével. A két család neve csaknem minden jegyzéken olvasható. Ha cipőt, inget, ruhát osztanak: egy-egy Schwingerkrug vagy Majerovics okvetlenül kap, mert a két család a szó szoros értelmében ruhátlan. Majerovicsnak még egy öltözet ruhája sincs, a felesége egyszer kötényt és fejkendőt kér, mikor aztán máskor a városba megy, ruhát kell kérnie és cipőt a gyermekeinek, valami kendőt a kisdédének, mert — amint írja — egyiknek sincs felöltöni valója és még gyengék. Husvétkor ugyanis egyszerre öt gyermeke betegedett meg sarlachban... A gyermekek abba az iskolába járnak, melyet ötven gyermek részére állítottak fel, amelyet szintén Deutsch Hermann látott el tanszerekkel. Ő létesített imaházat is a zalaegerszegi tábor zsidó szenvedőinek... Harmadik éve lakik itt a két család. A gyermekek minden megismerése, képzelete a drótsövénnyel, a barakkhoz, az őrszemélyzethez és ahhoz a jószívú urhoz fűződik, akihez fordulnak az apáik és anyáik, ha már elviselhetetlen a hideg, vagy ha szappan kell, hogy néhanapján mosakodni is tudjanak. Legfeljebb még azt is megtanulják, hogy ennek az urnak felesége is van, aki az internáltak színházában a Bíringerék

„szintársulatával” jótékony célú előadást rendezett, éppen a tábor szenvedő gyermekei javára. Az élet örömeiből, a nyári mezőkről, a gyermekszív gondtalan, csengő kacagásáról nem tudnak semmit a Schwingenkrug- és Majerovics-gyerekek...

Aki az amnesztia után is ott van...

Erdekes lakója a tábornak a hetvenkét esztendő Dobó Sándor. Valamikor szinigazgató volt. A kommun alatt állítólag „uszott az árral” — már amint egy pártárka-korú ember még ilyesmire képes. Mikor az amnesztia-rendelet megjelent, Dobót szabadon bocsájtották. Később azon a címen, hogy nincs foglalkozása, újra elfogták és visszakerült a táborba. Milyen foglalkozása lehetne ma egy hetvenkétéves — volt szinidirektornak?

Numerus clausus?

Az aggastyánok és gyermekek mellett az ifjuság és férfikor minden korosztálya képviselve van. A főiskolások közül jelenleg hatan vannak internálva: minden szakmából egy-egy. A jogászok közül Fleischer Sándor (27 éves, Budapest), a bölcsészek sorából Adler Jenő (23 éves, Budapest), a technikáról Székely Géza (26 éves, Csögle), az orvosi karról Wiener Ferenc (24 éves, Zalaegerszeg), Berend Miksa és végül Diószegi Mór tanárjelölt (22 éves, S.-A.-Ujhely). Nem tudjuk: mi a bűnük. Csak azt tudjuk, ha ártatlanok volnának, akkor a dróton kívül vagy külföldi padlásszobákban nyomoroghatnának, ha pedig nem tartoznának a „számfeletti” felekezethez, akkor ma bajtársi szövetségek kebelében „usznának az árral...”

Nyolc évi fogság után.

„Tessék elhinni k. Bácsikám, — írja Wimmer Ernő egy levelében — a nyolc évi hadifogság nem volt ily irtóztató, mint ez a rövid pár hónap és csak az vigasztal, hogy ez már soká így nem mehet. Ártatlan embereket büntetni azért, mert zsidó, vagy azért, mert Oroszországban nem tartatta ki magát mással, nem ült be kényelmes internáló-lágerbe, hanem elment becsületes munkával dolgozni. Vagy talán azért tartanak itt... mert hazajöttem, zsidó létemre?...” — „Kilenc éve vagyok fogságban” — írja M. J., aki fehérműt varr. Biztosan ugyanezt érzi és gondolja a többi is, aki az orosz pokolból, Csóton keresztül Zalaegerszegre jött — haza: Grosz József, Padlovics Gyula, Keszali Miklós, Hauer József, Tusnyák László, Fodor Lajos, Neumann József, Landauer Árpád, Márton Ábrahám, Szirmai Lajos és a többiek...

„A mi két tudóvészünk...”

A kérő-lapokon, amelyek a táborból Deutsch Hermannhoz, certzával írva, eljutottak: sokszor visszatér a kérdés: „szíveskedjék valamit küldeni a mi két tudóvészünknek is...” A levelek tömkelegéből aztán néhány adat rapszódikusan felvilágosít:

„Schlesinger Miksának hívnak — írja 1922 ápr. 24-én egy fiatal műesztergályos — csaknem három éve, hogy szabadságomtól meg vagyok fosztva és két éve, hogy az internáló-tábor lakója vagyok. Hozzá tartozóim megszállott területen vannak... mint magammal tehetetlen tudóvész, egy éve már a tábori kórházban fekszem, minden anyagi segítség híján...”

Egy dátumnélküli kérő-lapon később ezt olvassuk: „Szomorú hírként közlöm, hogy ma mindkét tudóvészes védecem elhagyta a tábor. Szegény Schlesinger ma délelőtt meghalt, Schönfeld Elzdi pedig súlyos állapotban bevitték az egerszegi kórházba... Talán ezt a szerencsétlen leányt sikerül megmenteni...”

De azért tábornak megvan a maga „tudóvészese”. „Tizennégy hónapja fekszem itt tudóvészben — írja a 12. kórházból Poher Rudolf, — négyszer volt erős vérhányásom. Szüleim meghaltak, rokonaim Jugoszláviában... máskülönben itt kell fiatalon elpusztulnom...”

(Folytatjuk.)

Ezt szenvedtük át...

Ezt a levelet nem adománnyajutások miatt közöljük. Ez a levél csak egy történelmi dokumentum arról, mit szenvedtek és szenvednek a prágai magyar zsidó diákok...

Mélyen tisztelt Főszerkesztő Ur!

A numerus clausus által külföldre üldözött sok száz zsidó diák közül való vagyok. Kétéves távollét után most hazajöttem és sietek felhasználni az alkalmat arra, hogy az Egyenlőség útján elmondjam szenvedéseink és nélkülözéseink történetét és kérjem Főszerkesztő Urat arra, írassa ébren a zsidó társadalom érdeklődését, mert ha nem kapunk további segítséget, úgy valamennyien elmerülünk végzetünk sorscsapásai között.

Hosszúra nyúlva levelem, ha elmondanám a megaláztatások egész sorozatát, a kinszenvedések minden megszégyenítő részletét. Nem írok arról, miképen folyt le az érettségim a kurzus első esztendejében. Ezeket el is felejtettem s minden vágyakozásom az egyetemre való beiratkozás volt. Ideges türelmetlenséggel vártam a szeptembert, s amikor elkövetkezett, dermedten és hihetetlenül fogadtam a hírt, hogy amiért zsidó vagyok, nem vesznek fel. Nem hittem az akkor általánosan hangoztatott zsidótlanságban és benyújtottam kérvényemet a pozsonyi és kolozsvári egyetem orvosi karára. Biztos voltam a felvételben, s reményteljesen mentem el a dékáni hivatalba megtudni az eredményt. Átvettem a kérvényeket és kiléptem az egyetem folyosójára. Egyetlen pillantást sem vethettem az írásokra, egy csoport vett körül, konstruktív érületű sapkás, jelvényes, gumibotos fiatal emberek. Nem tudnám pontosan leírni, mi történt velem, csak azt tudom, hogy betört fejem, véresen, összeszaggatott ruhában kerültem ki az utcára. Ott azután megnézhettem a kérvényemet, a felzetten szemembe ötlött a vörös tintával rávezetett megjegyzés: *zsidótlanság*. A hátlapon a dékáni döntés pecsétje:

Beiratkozási kérelmét nem találta teljesíthetőnek.

POZSONYI M. KIR. ERZSÉBETI TUDOMÁNYEGYETEM

Dékáni Hivatala

ÉRK. 1922. Év. január. HÓ 15. AN

19 / szám

I. féléves

Israelita

Kézirással hozzátoldották: helyszűke miatt. A pecsétet Pekár tanár ur aláírása hitelesítette. Elmentem a kolozsvári egyetemre is, de betört fejem nem mentesített az alól, hogy újból meg ne verjenek a felebardti szereket hirdetői.

Itt sem vettek fel. Le kellett tennem arról, hogy tanulhassak. A tél elmúlt, elvesztettem az első félévet, megpróbálkoztam újra beiratkozni, de újra visszautasították. Barátaim mondták, ne kísérletezzem tovább, próbálkozzam a prágai egyetemen, ott nincs numerus clausus, ott felveszik a diákokat, ha megvan hozzá a képzettség és ha becsületesen dolgozik. Mindenem, ami volt, kevés ruhámat, könyveimet eladtam, pénzzé tettem az évek alatt összegyűjtött értékeimet, az alattal ver-

Beiratkozási kérelmét a tanári testület nem találta teljesíthetőnek helyszűke miatt
1922. febr. 11

senyeken nyert díjaimat és elutaztam. Utolsó nap érkeztem Prágába, szerencsém volt, s felvettek.

Három féléve hallgatója vagyok a prágai egyetemnek s ha visszatekintek az átélt időre, a szenvedések a nélkülözések tengernyi sokaságára, borzalom fog el, de nem szabad csüggednem, tovább kell küzdeni nekem is, meg a többieknek is, sokaknak, százaknak. Dél előtt, délután az egyetemre jártunk, az esti órákban tanítóskodtunk, s azt a néhány szokott, amit így szereztünk, hamarosan felemésztettük. Eleinte segített bennünket az amerikai Joint, de csakhamar megszűnt és magunkra maradtunk. Nyomorunk napról napra fokozódott, hogy segítsünk önmagunkon, megalakítottuk a Szlovák Zsidó Főiskolai Hallgatók Egyesületét, amely gyűjtéseket rendezett, felhívásokat intézett. Az ezek kapcsán beérkező pénzt szétosztottuk. Ez a segítség azonban távolról sem fedezte a szükségleteket. A magyar zsidó diákság mind nagyobb nyomorba süllyedt, a gyengébb idegzetűek, a törekényebb fizikumuk megtörték és elhaltak a reménytelennek látszó küzdelemben.

Hamarosan tájékozódunk a számunkra idegen nagyvárosban miképpen lehetne olcsón, majdnem semmiből megélni. Messzi külvárosok utcáiban béreltünk lakást. Szegényes, szűk kis szobákban négyen-ötven huzódunk meg, összeadtuk illéreinket, hogy kifizelhessük a bért. Ha az első hónapban sikerült is előteremtteni a pénzt, a másik hónapban baj volt, részletfizetésekkel nem tudtuk a háziasszonyt kielégíteni s amikor már minden ígéretünk és fogadkozásunk hatástalan maradt, fogtuk szegényes holminkat és tovább állottunk, mielőtt kidobtak volna bennünket. Hideg téli időben lakás nélkül állottunk és szerencsések voltunk, ha egy-egy éjszakát valamelyik jobb módú kollégánál tölthettük el. Voltak éjszakák, amikor éjjelkor még nem tudtuk, hol hajtjuk le fejünket. Dermedten, összefagyott tagokkal, vékony ruhában kóboroltunk az utcákon, bizony gyakran találkoztunk hasonló sorsú társakkal és csoportokba verődve, egymást melegen csavarogtunk tovább, amíg valamelyik pályaudvar várótermében vagy mélyebb kapualjban enyhét nem találtunk a süvítő szél csontokat átjáró hidege ellen. Kétségbeesetten, az ájulástól környékezett vártuk a reggelt, a megváltást, amikor az egyetem vagy a könyvtárak jól fűtött szobáiban megmelegedhetünk és tanulhatunk. A nappalunk így telt el és ha tudtunk pénzt szerezni, úgy első gondunk volt, hogy szobát, ha szegényeset, hideget is, de mégis hajlékot szerezzünk, ahova nem ér a havas eső és nem kínoz a téli szél.

Lyoni szalmák, angol gyapjúszőcsék, francia granadinek és batisták itt-
tűnő olcsó árak mellett.

Szöllősi és Kálmán
szőcs- és szövetruháiban,
Budapest, IV., Nagy-szombat té. (SZABO-n. sarok)

S a gyomrunk is dolgozott. Enni is kell, s minden erőfeszítésünkre szükség volt, hogy megszerezzük azt a néhány koronát, amelyért a menzán ebédet kaphattunk. Boldog volt egyik társam, aki ismeretséget kötött az egyik kaszánya szakácsával. Órahosszat gyalogolt, amíg a városon kívül levő laktanyáig elért, ahol elfogyaszthatta azt az ételt, amit szakács barátja titokban eltett a számára. Irigykedéssel néztük, amikor az előadás befejezése előtt kiszökött a teremből, hogy idejében ott legyen a laktanyában és megkapja az ebédet. Mások kifőzésekben pincéri szolgálatra vállalkoztak, s amiért kiszolgálták a vendégeket, ebédet kaptak.

De minden szenvedésünk között sem felejtettük el, hogy diákok vagyunk és tanulnunk kell. Azért vállaltuk magunkra a mártíriumot, hogy tanulhassunk. Alaposan kivettük a részünket a munkából. Esténként összeültünk szegényes szobánkban és a füstölő, bűzös petróleumlámpa gyenge fénye mellett, egymás mellé bujva, takarókkal, párnákkal, kabátokkal és terítővel begöngyölve magunkat, lapoztuk könyveinket, magyaráztunk egymásnak és kérdeztük ki egymást. Dermedten, kimerülten, éhségtől kinezva, kerültünk az ágyba.

A sok szenvedés és nélkülözés ellenére a magyar zsidó diákok a prágai egyetemeknek legjelesebb hallgatói közé tartoznak. Számosan kitüntetéssel tették le szigorlataikat és jelesen kollokváltak, bár a testi szenvedéseken kívül még egy másik nehézséggel is meg kellett küzdeniök: az idegen nyelvvel.

Most néhány napra hazajöttem és már utazom is vissza. A nyarat pénzszerzésre kell felhasználnom. Társaim is munkába szegődtek. Nevelők, házitánítók lettek sokan, de vannak, akik pincéreknek elmentek, műhelyekbe állottak be vagy hivatalnokok lettek. A két hónap alatt nem tudunk annyi pénzt szerezni, amennyi a tanév tíz hónapjában kell. Rá vagyunk utalva hittestvéreink segítségére. Könyörögve kérem Főszerkesztő Urat, adjon, ha lehet, helyet levelemnek, hadd tudják meg hittestvéreink és az ország elfogulatlanul gondolkozó polgárai, mit jelent a numerus clausus. Könyörögve kérem Főszerkesztő Urat, részesítse támogatásban egyesületünket, s tegye lehetővé, hogy szenvedéseink enyhüljenek.

Grosz Dezső,
prágai orvostanhallgató.

Megkezd-e Szentpáli István?...

A nemzetgyűlésen a multkor valaki Gömbös Gyula „közjogi helyzetének” a tisztázását sürgette. Mi ezzel a helyzettel tisztában vagyunk és ehhez mért komolysággal vesszük tudomásul az ő nyilatkozatait is, melyek utolsója így szól:

— Szerintem szó sem lehet a numerus clausus megszüntetéséről és hasonló intézkedésekről, mert a numerus clausus fölötté fontos fajvédelmi intézkedés, a melyet inkább tökéletesíteni kellene, mint eltörölni.

Bennünket ennek a nyilatkozatnak az elolvasásakor az sem befolyásolt, hogy az egységes-párt vezére, Bethlen István gróf gyakran szabadelvűen beszél, hogy Heinrichék még mindig nem mentek ellenzékbe és a zsidók szorgalmasan leszavaztak az egységes-párt jelöltjeire. Mi tudjuk, hogy amit Gömbös mond; az szentírás. A szavai és az akarata beteljesedés. Mi elolvassuk ezt a nyilatkozatot, tudomásul vesszük és bejelentjük a magyar zsidóságnak: ime, ez a jövő képe. Így fog történni...

A nyilatkozat kapcsán csak Szentpáli Istvánhoz, Miskolcz Heinrich-párti képviselőjéhez van egy szerény kérdésünk, aki megválasztása előtt írásban kötelezte magát a miskolci zsidóknak, hogy a nemzetgyűlés első három hónapjában ő fogja megindítani a numerus clausus eltörlése érdekében az akciót.

— Képviselő úr! A napok mulnak. Maholnap két hónap már eltelt. Egy hónapja marad még és nemsokára itt lesz szeptember elseje, mikor az egyetemet megnyitják. Megtartja-e az ígéretét, vagy Gömbös addig Önt is meg fogja győzni arról, hogy a fajvédelem fölötté fontos eszköze az, melynek letörlésére Ön ígéretet tett azoknak a zsidóknak, akik ennek az ígéretnek az alapján választották Önt meg Miskolc követének?

— Központi Zsidó Diákbizottság. Nagyjelentőségű új szerv alakul meg augusztus végén közéletünkben: a Központi Zsidó Diákbizottság, melynek rendeltetése, hogy a numerus clausus áldozatain a legnagyobb apparátussal segítsen a külföldön és a belföldön. Két éven át ezt a nehéz és súlyos munkát önkaratából az Egyenlőség végezte, mely olvasói százezreit mozgósította a nagy célra és megszervezte önerejéből a külföldön tanuló zsidó ifjúság segítőakcióját. Tettük ezt abban a reményben, hogy átmeneti időről van szó; de most, amikor kiderül, hogy a numerus clausus évekig fog még öldökölni, meg kell mozdulnia társadalmunknak és állandó, erős szervezet kell alakítanunk határsainak kivédésére. Az új szerv elnökségét Vázsonyi Vilmos dr. és Hevesi Simon dr. vállalták el, helyiségül Hevesi dr. felajánlotta az Omike Rákóczi-úti irodáit. A bizottság tagjaiul a diákság önzetlen, áldozatkész barátai vállalkoztak, akik egymás közt felosztva a nehéz munkát, fogják hivatásukat teljesíteni. A diákság utbaigazítását és külföldön való elhelyezését állandó inspekciójukkal Fellner Leó és Bacher Vilmosné urasszony, a külföldi diákcentrumok felülvizsgálatát és szervezését Meitner Dezső nagyiparos, az átutalások és pénzügyi kezelés tisztét Nádas Lipót bankár, az utlevelek ügyét Sebeők Dezső dr. ügyvéd, a gyűjtési akció vezetését Gáspár Fülöp nagyiparos voltak szívesek felkérésünkre elvállalni. Ezekhez a tagokhoz a társadalom számos kiválósága fog még csatlakozni. Az Egyenlőség a maga részéről diákügyi gyűjtéseinek teljes összegét bocsátja augusztus elsejétől fogva a bizottság rendelkezésére.

Néh

Mayer János meghatalmazott miniszter és Csontos Imre bácsi, egységespárti honatya sehogy sem tudnak beleilleszkedni abba az új helyzetbe, hogy most már liberális kormányhoz, illetve liberális kormányzó párthoz tartoznak. Ugyanugy zsidóznak a nemzetgyűlésen, mintha csak az elmúlt ciklusban élnének, amikor a közbeszólók a hep-heppel szereztek feledhetetlen vidámságot napról napra az országnak. Mayer miniszter ur a jogfolytonosság kedvéért egyszerűen átvette Fangler Béla szellemi örökségét és a mogendóvival sziporkázta meg Vázsonyit. Csontos Imre bácsi pedig — boszúból, hogy a karcagi zsidók nem órá szavaztak — azt kiáltotta bele Propper Sándor beszédébe:

— Tulsok a zsidó ebben az országban, fele se kék...

Így mondta: kék és a Nemzetgyűlési Napló, finom népismeri tapintattal, így is örökitette meg ezt a mély bölcseséget. Aki az egyszerű nép szavajárását nem ismeri, csodálkozással fog megállni ez előtt a mondat előtt. Nem fogja tudni: nem azt sajnálja-e a hon karcagi atyja, hogy a zsidók felét nem verték még kékre azokon az ébredő-gyűléseken, amelyeket Imre bácsi szokott tartani. Esetleg értetlenül fog megállni, a legutóbbi évek gyakori színváltozásai dacára is, annál a csodálatos jelenségnél, hogy a zsidók nemrég még valamennyien vörösek voltak s most egyszerre azt halljuk, hogy a fele már — kék...

— Ifjúsági Biblia a család részére. Az ifjúsági biblia, melynek első kötete a tóra öt könyve, dr. Frenkel Bernát rabbi szerkesztésében megjelent, rég várt hiányt pótolni van hivatva. Könnyed, szép nyelvezetű, irodalmi mértéket megütő szabad és mégis szabatos fordítása a nagyképzettségű szakember, gyakorlati pedagógusnak megbecsülendő munkája. Hamarosan népszerű könyve lesz az ifjúságnak és így kitűnő segédeszköz a vallásoktatásnak.

Az eszlári sáhter

Budapesten e napokban meghalt Schwarcz Salamon 77 éves papírügynök. A kis, szakállas öreg embert mindenki ismerte Budapesten és amikor a farkasréti orthodox zsidó temetőben eltemették, sokan kísérték el utolsó útjára.

Negyven esztendővel ezelőtt, 1882 április elején, a Pészachot megelőző szombaton, Schwarcz Salamont sorsa egy kis szabolicsmegyei faluba sodorta, Tisza-Eszlára. 1882 április elején Schwarcz Salamon, akkor 37 éves, nős, 3 gyermekes, büntetlen előéletű, vagyontalan sakter, a tiszaezlári zsidó hitközség metszője lett. A zsinagóga mellett: Taub Emmánuel volt metsző házában vett szállást s április 1-ének délelőttjén, 11 órakor előimádkozott a templomban. Délután: a zsidó földbirtokosnál, Lichtmann Móricnál uzsonnázott. S 1882 május hó 22-én vérváddal vádoltan vizsgálati fogságba helyezték.

Ő volt a tiszaezlári per fővádoltja. Őt vádolták azzal, hogy Solymossy Eszter nyakát késsel elvágta.

A tiszaezlári pert hivatalosan így nevezték: „gyilkosság a abbani részesség büntette, illetve bűnpártolás vétségével vádolt Schwarcz Salamon és társai elleni bűnügy!”

1882 május 22-től 1883 július hó 31-ig volt vizsgálati fogságban Schwarcz Salamon. Ekkor, a főtárgyaláson, 2844—1833 Bf. szám alatt, a híregyházai királyi büntetőtörvényszék kimondotta róla, hogy ártatlan.

Schwarcz Salamon így bekerült a magyar zsidóság történelmébe. Megvádolták, felmentették. Megérte a zsidóság napjának feloltradását Magyarországon, megérte mártíriumának negyvenedik évfordulóját s megérte azoknak a vérvadás időknek, annak a hangulatnak a visszatérését is, amelyből a tiszaezlári per fakadt. Meghalt azon a héten, amelyen kimondották, hogy Héjjas Iván önzetlen és fanatikus hazafi.

Eötvös Károly

Így ír róla:

Schwarcz Salamon: Lehetetlennek tartja a vérvádat. Október 18-i vallomásában azt mondja, az egész eszlári hajsza nem egyéb, mint zsidóüldözés, az oroszországi zsidóüldözés folytatása. Azt hiszi, az elünt lányka most is él és csak Onody Géza eszlári birtokos rejtette el, hogy megöletését a zsidókra ráfoghassák.

Tűnődő, gondolkodó, erősen érző, de bőven beszélő ember. Az elnök kérdésére, hogy mivel menti magát a vád ellen, mit szól a büntetthez, tudományos modorban akar felelni...

Szabolcsi Miksa

Szabolcsi Miksa sarkövének fölavatási ünnepségén méltóan nyilatkozott meg a zsidóság kegyelele. De elhangzottak az irodalmi testületek részéről is emlékbeszédek. Az Otthon írók és hírlapírók köre nevében Lőrinczy György, a kitűnő novellista lépett a sír elé és emelkedett színvonalú beszédet mondott. Szavait így fejezte be:

Hó bajtársunk, Szabolcsi Miksa! Szeretünk, kegyelünk és áldásunk kísért ide, a pihenő révbé és az szenteli meg most is tiszteletreméltó emlékedet: az igazságtól ragyogó elméjé és az emberszeretettől lángoló szívemet!

A Magyarországi Hírlapírók Egyesülete nevében Szabolcsi Már fejezte ki a hírlapírás hódolatát:

Mindazok ellenére, amik bekövetkeztek és amik fájdalmas siránkokat váltottak ki a magyar zsidóságból, Szabolcsi Miksa nem dolgozott kiába. Szászrek látkébe vette bele a nagy ideálókért ágó lelkesedést: a magyar zsidó szívek az ő tanításai nyomán teltek meg a jövődöbe vetett hittel és bizalommal. És a hit és bizalom pedig olyan erkölcsi erő, amely megvárkozik a megpróbáltatásokkal. Ő is átélt az eszmék és szenvedélyek hullámvölgyén. Alakja ott állott 1883-ban a hullámvölgyben és ott állott 1904-ben a hullámvölgyben. A mályságban úgy, mint a magamagában egyformán megőrizte akaratának szívósságát és meggyőződésének szilárdságát. Szinte csodálatos következetességgel maradt meg idejé mellett, a kitűzött cél szolgálatában, mert tudta, hogy a ma a tegnapiak jövődöje és a mag amit tegnap elvetettünk, okvetlenül kicsejűnk. És tudta azt, hogy az új eszmék verőfénye felváltja a régiek sordonságát.

A díkok fogadalmat.

Az egyeteméről kioldozott zsidó diákok szónoka, Benedek János orvossegédmondja el fogadalmát a sír előtt:

A Zsidó Magyar Főiskolai Hallgatók Országos Szövetsége nevében jöttem ide, hogy a mai zsidó ifjúság kegyeletét fejezzem ki annak a férfimnak emléke iránt, ki szent lelkesedéssel és igazságadta hittel küzdött a sötétség démonjai ellen, kik vak gyűlölségükben a kultúra és jog éltető nap melegét el akarták zárni a magyar zsidóság elől.

Ezer harcra keltél, Szabolcsi Miksa, bebizonyítani, hogy a zsidóság megszentelt tradíciói csak értékei lehetnek a művelődésnek, hogy a házasszeretet, ha zsidó szívben is dobog, a Kárpátoktól az Adriáig csak alkotni tud. Tudom, boldogabban pihenél, ha a zsidó magyar ifjúság azt üzenhetné, hogy háborítatlanul megy tovább ezen az úton; de jaj, ismét megsokeasodtak a démonok. A Kárpátokat elvitte fölünk a vad erőszak, az Adria helyett csak könnyeink tengere maradt meg, újra vérvádaktól miazmás a levegő, hogy mi árultuk el a magyar népet. A sárga foltot újra feltűzték ránk és megint tilos a könyv és a kultúra nekünk. Életed eredménye romokban hever, de nem életed akarása, nem lelked szent hite. Szellemed fiadban inkarnációt apert és e sarkdöb, melyet itt ma letettek, tanulni fog jönni a zsidó magyar ifjúság, megtanulni, hogy csakis a mult, melyet te jelentesz, lehet a mi jövőnk.

Szabolcsi Miksa nyugodtan pihenhetsz, a mai zsidó ifjúság olyan mint a te ifjúságod volt, ezer kin és jaj között is álmokat sző!

Pályadíj Szabolcsi Miksa életrajzára.

Sokan voltak künn a magasztos ünnepségen, de nem mindenki. Egész sereg kimentő levelet kapott az Egyenlőség. Így Székely Ferenc udvari tanácsos lapunk főszerkesztőjéhez a következő levelet intézte:

Öszinte sajnálattal kell tudatnom, hogy nagyérdemű édesatyja sír-emlékének beszentelésén másnemű elfoglaltságom miatt nem lehetek jelen. Annál inkább fájlalom ezt, mert Szabolcsi Miksával a barátság és szimpátia erős szálat és hosszú évek együttes munkájának kedves emlékei kötnek össze. Senki nálamnál jobban nem méltányolta az ő gerinces jellemét, tiszta lánggal lobogó lelkesedését és önzetlen nagy munkáját a magyar hazáért és a magyar zsidóságért.

Illó és helyes, hogy azt a helyet, ahol ez a férfiu örök álmát alussza, a kegyelet díszes jellel örökítse meg. De nem tartom elegendőnek, hogy emléket csak a sírok birodalma őrizze. Bejelentem ennél fogva, hogy fel fogom kérni az Imítet, tűzzön ki pályadíjat egy oly irodalmi mű megírására, mely Szabolcsi Miksa életét és életének munkáját tárgyalja és ennek megfelelő díjazására egyben 10.000 koronát utalok át a nevezett társulatnak. Maradtam kiváló tisztelettel igaz híve: Székely Ferenc.

Egy el nem mondott beszéd

Nagyon tisztelt Doktor Ur!

Az ünnepség alkalmával röstelltem Vázsonyi előtt, még inkább Vázsonyi után kiállani, hogy az ő hatalmas szónoklatához képest dadogásnak nevezhető kis beszédemet elmondjam. Küzködésemnek dr. Hevesi vetett véget gyönyörű beszédével, mely formailag is az ünnepség első részét lezárta. Azután a testületek mozi-gyorsasággal lefolyó felvonulása következett s így én nagy sajnálatomra és fájdalomra kimaradtam.

Küldöm hát Önnek kis beszédemet, mely az Imítet háláját volt a nagy Elköltözött iránt lerovandó. Láss legalább Ön, hogyan gondolkodom én néhai atyjáról, akinek egyébiránt is személyesen is lekötölezettje és tisztelője voltam. Készséges híve:

Bánóczy József.

Az el nem mondott beszéd így hangzik:

„Az Izraelita Magyar Irodalmi Társulat tiszteletét, elismerését és háláját fejezem ki e siremlék előtt a benne hét év óta pihenő hősi harcosnak. Nem Szabolcsi Miksát gyászolni gyűltünk egybe, hanem hogy emlékezetét ünnepeljük s a távolodó idővel maradó képét, historial értékét immár kiemeljük.

Szabolcsi Miksa a magyar-zsidó publicisztika alapvetője és megteremtője. Volt az ő fellépése előtt is zsidó lap, de szerkesztése kiváló rabbi, nagy tudósok, vagy magánosok működése volt. Voltak előfizetők, de nem volt közönség, voltak olvasók, de nem volt nyilvánosság. Szabolcsi az ő egész nagy tehetségét, sokoldalú tudását, kivételes munkaerejét, lobogó lelkesedését és tüzes zsidó érzését — egész életét és annak minden tartalmát, a zsidó sajtónak áldozta. Harcolt, fölvilágosított, védett és támadott, szórakoztatott és tanított s mindenek

fölött zsidóságot hirdetett, zsidóságot terjesztett. Nem a körülmények, nem a viszonyok tették naggyá és befolyásossá az Egyenlőséget, hanem tisztán és egyedül Szabolcsi Miksa ereje és egyénisége. Így lett ő a magyar zsidó sajtó megalapítója s így lett az Egyenlőség az azóta és az ő hatása alatt fejlődő zsidó zurnalisztika nevelő- és mintalapja.

Már Szabolcsi Miksának ez a jelentősége egymagában kötelességévé teszi az Imit-nek, hogy maradandó emlékezetének elismerésével adózzon. De érdemessé tette magát hálánkra azzal is, hogy az Egyenlőségben mindig szószólója volt a Társulat minden érdekének s iránta a zsidó közönség érdeklődését az egész hazában ébren tartotta.

De nemcsak közvetített a Társulat és a közönség között, hanem neki új utat is mutatott a közönséghez. Az ő indítványára határoztuk el, hogy fölolvadások tartása útján is ébresztőleg és fölvilágosítólag hassunk a felekezetre. S ha e téren évtizedes működéssel hatásra és sikerre utalhatunk, ez is — mint annyi más, aminek az ő lánglelke adott lételt és megvalósulást — Szabolcsi Miksa érdemeit hirdeti, Szabolcsi Miksa emlékezetét dicsőíti. Szabolcsi történeti nevet vivott ki magának. Aldjuk haló porában is.

Akik távol voltak . . .

Bródy Ernő dr. volt nemzetgyűlési képviselő a következő levéllel mentette ki magát:

Kedves Lajos!

Nem jelenhettem meg a síremlékavatáson, amely egy érdemes, nemes életnek méltó emlékünnep volt. Atyádnak egyik legnehezebb ügyében mellette álltam és mint minden minden bevételeivel ki-harcoltam igazságát. Ekkor is, máskor is mindig csodálattal töltött el lángoló fanatizmusa és szeretete, mellyel felekezetét ugyszólván magához ölelte, átkarolta és védelmezte a rágalmakkal és a nemtelen indulatokkal szemben. Reád és rá nem tudok szebbet mondani, mint azt, hogy méltók vagytok egymáshoz. Szeretettel köszönt igaz barátod: Bródy Ernő.

Feleki Béla dr., a pesti izraelita hitközség elnökhelyettese is levélben mentette ki magát. Levele így hangzik:

Kedves barátom,

egy barátom leányának lesz holnap az esküvője és én ott hivatalos funkciót vállaltam már régebben, ez az oka annak, hogy boldogult nagyérdemű édesatyádnak, nekem kedves barátomnak sírköteleplezésénél nem lehetek jelen. Ez az alkalom visszaidézi bennem az ő nagyértékű működését, jóságos meleg szívét és irántam és családom iránt mindig tanúsított szeretetét és jóindulatát. A megemlékezés mécsesét kívánom igénytelen soraimmal az ő emlékére és dicsőségére gyújtani azzal az óhajjal, hogy utódainak juttassa az Ég az ő érdemei elismerését egy boldog és szerencsés élettel. Szíves barátsággal köszönt igaz híved: Feleki Béla.

Zahler Emil dr., a IX. hitközség elnöke Siófokról írt:

Hívatásom akadályoz — írja — meg abban, hogy ott lehessenek, hol minden magyar zsidónak lenni kellene, a nagy Szabolcsi Miksa sírköteleplési ünnepélyén. De ha nem is lehet ott igen sok hittestvér, velem együtt minden becsületes magyar zsidó lelke ott lesz, hogy le-rojja azt a végtelen nagy hálát aziránt a nagy férfiu iránt, azokért a soha eléggé meg nem hálálható szolgálatokért, melyeket megdicsőült jó apád mindnyájunknak édes apja, barátja és oktató mestere a magyar zsidóság érdekében évtizedeken át kifejtett. Kőnn lesznek lelkileg holnap, velem lesz a VIII—IX. ker. körzetének apraja, nagya, nőgyűléstök teljes egészében, meglátogatjuk édesanyád, a mi nagy Asszonyunk sírját is, könnyeinkkel megöntözzük a magyar zsidóság két szent sírját, hogy annál szebbre, annál nagyobbra nőjön ki belőlük a szeretet és hűség csodaszép virága.

Még sok, szebbnél-szebb levél érkezett, melyekről még írni fogunk...

Lueger

(Emlékeim egy híres antiszemitáról.)

Írta: Dr. Joseph S. Bloch.

1.

Felgyafutása: tündöklő diadalmenet volt s a bécsi antiszemita vezérek között nem akadt egyetlenegy sem, aki népszerűség dolgában felvehette volna a versenyt vele. A kiscemberek rajongtak érte. Mikor polgármesterre lett: ujjongva fogadták, ahol csak megjelent s az udvari emberek igen nehezményezték, hogy a nép lármásabban tüntetett mellette, mint az öreg császár mellett.

Nagys, délceg ember volt, fekete, göndörhaju, végtelenül kedves és szeretetreméltó, aki modorával, egyéni-

ségével elbűvölte az asszonyokat. Stikereinek jelentékeny részét női híveinek köszönhette.

Diák korában sokat érintkezett zsidó iskolatársai-val. Mint ifju ügyvéd: házassági tanuja volt egy zsidó kollégájának, a közéletbe dr. Mandl Ignác vezette be, politikai tájékozottságát kezdetben tőle nyerte, vele mindennap együtt volt. Környezete javarészt zsidókból került ki, aludt zsidó házában, tándcsot kért, még pedig igen sok esetben, zsidóktól, akik részéről gyakran tapasztalt tiszta barátságot, hű odaadást, önzetlen önfeláldozást — mindez azonban nem akadályozta őt meg abban, hogy az antiszemita pártok fővezére legyen.

Lueger gyakran emlegette, hogy régesrégi keresztény család sarja. Hogy családfája egészen a Szerencsétlen Albrecht herceg idejéig nyulik vissza, azt csak tőlem tudta meg.

Az Albrecht herceg alatt folyt zsidóüldözésekről ugyanis hű és érdekes jelentést foglal magában A klosterneuburgi kis krónika, amelyet Zeibig dr. Osztrák történelmi forrásművek c. vállalata publikált.

A krónika VIII. kötetének 245. oldalán ezt olvashatjuk:

Fekete vasárnapon pedig csak Bécsben 240 zsidót égettek el. Egy zsidó asszony azonban Klosterneuburgban kikeresztelkedett s a kereszttségben a Barbara nevet kapta. Ennek az asszonynak régen Schebelein zsidó volt az ura. Miután kitért, feleségül vette őt Miklós, egy Lueger nevű tiszteletreméltó polgár fia.

A máglyahalált halt Schebelein zsidó kitért felesége, aki a kereszttségben Barbarának nevezetett s másodszor Lueger Niclashoz ment feleségül: ez az asszony volt Lueger Károly dr. özanyja.

A klosterneuburgi krónika olvasásakor szívünkbe markol ama szerencsétlenek végzete, akik szívesebben áldozták fel életüket, semhogy megtagadják hitüket, akik máglyára léptek, de atyáik Istenéhez nem lettek hűtlenek. Mind, valamennyien, az aggastyánok s az ifjak, a leányok s az asszonyok nyugodt lélekkel s megadással, a hősiesség póza nélkül, a zsidóság hitvallásával ajkukon léptek a máglyákra, amelyeket a „szereket vallásának” szabadalmazott hívői halmoztak s gyújtottak fel kiirtásukra. Bécsben 240 zsidó halt máglyahalált. S hányan voltak azok, akik vallási meggyőződésük feláldozásával mentették meg életüket és javaikat? Egyen voltak összesen. Nem akadt áruló, csak egy! Mind vértanuja lett hitének, kivéve azt az egyet, akit arra szemelt ki a sors, hogy özanyja legyen Bécs antiszemita polgármesterének.

Kinek szívébe nem markol ez egyszerű, hűséges emberek sorsa, akik meggyőződésükért életükkel fizettek meg s vigasztalásukra az a gondolat sem szolgált, hogy egykor, mint vértanúk boldoggá avagy szentté avattatnak? Mint zsidók haltak meg, mert élni csak, mint zsidók akartak.

És van még valami, ami mélyen megrendít a régi krónika tanulmányozása közben. Ime! Így haltak meg egy olyan felekezet hívői, amelyről minden csirkefogó, ha magát büszkén antiszemitának nevezi, büntetlenül állítja, hogy: belőle (a zsidóságból tudniillik) hiányzik minden eszményi, nemes és magasabbrendű érzés. Ime, így haltak meg azok a zsidók, akik felolvadnak mérhetetlen kapzsiságukban, akik semmi egyebet nem szeretnek, csak a pénzt, amelyért mindent feláldoznak, meg-gondolás nélkül.

Paróka, PÜRCHER ES FRITSCH NYÓDA FRITSCH VENCSE „Sixtus” védjegyű. Minden hölgynak szennyezés! Kipróbálható költségmentesen, vételkényszer nélkül! Budapest, V., Dorottya-utca 1. sz. (Gordon-palota.)

A SZIGETI TUTAJOS TITKA

EMLEKEK SÖTÉT IDŐKBŐL

IRTA: SZABOLCSI MIKSA ** A MESTER HÁTRAHAGYOTT IRÁSAIBÓL

... Nem szólok ilyen nagy 'disztanciákról. Vegyünk csak végtelenül kisebb távolságokat. Azt hiszik tán, hogy a máramaros-szigeti Halpert Naftali házaról, hol a cselédségnek külön lakosztálya van, lehet következtetni a szeklencei Herskó Dávid házára, hol a férj, a feleség, a gyermekek és a két kecske egy és ugyanazon *tető* alatt (tessék ezt szószerint venni, mert Herskó házában nincs plafondja) — hálnak?

Halpert Naftalinál a francia guvernáns ölebecskéje is kávé reggelizik, míg Herskó Dávid házában, a hova hajnali fél 3 órakor 5 órai kocsizás után, összerázva, agyonfázva érkeztem, senki sem tudta, mi az a kávé.

Egyetlen betűvel sem tulzok. Hogy felmelegedjem, kissé összeszedjem magamat, kérdeztem Herskótól (de azt künn a háza előtt tettem, ahová a kocsi zőrejére kijött, mert *benn* már nem kérdeztem volna), mondom, kérdeztem Herskótól, nem főzethetne-e egy kis kávé, mire Herskó nagyot nézett. Bement feleségéhez, aztán kijött és szólt, hogy ő nem tudja, mi az. Soha hírét sem hallotta, sem ő, sem a felesége.

A nyolc kilométer hosszú orosz faluban* valószínűleg még mások is voltak, kik a kávé hírét még nem hallották. (A kik ezt hihetetlennek találják, azok nem láttak még sohasem máramarosi orosz falut. Mert nem kell csak látni ilyen községet, hogy az ember elhigye róla a hihetlent.) Amit én azonban valamivel később Herskó tudatlansága körül tapasztaltam, az igazán mesebe való. Ha nem magam tapasztaltam volna, tagadnám, hogy ilyen lehetséges.

Ott fogtuk ugyanis Herskó Dávid gazdát az udvaron. (Betérni úgy sem volt hova, mert a gunyhó egyetlen szobájában, mint már mondtam, Herskóné aszszony, a gyermekek és a ház barmai háltak.) Elmondottam neki, miről van szó. Olyan vallomást tett a vizsgáló bíró előtt, mely nem lehet igaz. Már azért sem, mert hisz azon a hullán Solymosi Eszter ruhája volt. Az a ruha, melyet eltűnése napján viselt. Ha tehát igaz, hogy a Tisza-Lökön a Tiszából kifogott hullát a zsidók szállították (milyen zsidók, szóval kik? azt a vizsgálat nyílt kérdésnek hagyta meg), akkor a zsidók birtokában voltak Solymosi Eszter ruhájának, már pedig Solymosi Eszter ruhájának csak azok lehettek birtokában, akik Solymosi Esztert megölték. De minthogy napnál világosabb, hogy a zsidók Solymosi Esztert nem ölték meg, mert hisz mi csak tudjuk, hogy a zsidónak nincs szüksége keresztények vérére, — az is bizonyos, hogy a zsidóknak nem volt meg Solymosi Eszter ruhája. Különben is bizonyos, hogy az egész hullausztatás vádja hamis vád, épp olyan hamis, mint az a vád, hogy a zsidók

Solymosi Esztert rituális célokra lesaktolták. Hogy történhetett tehát mégis, így szóltam Herskóhoz, hogy kend magára vállalta a hullausztatás bűnét! Szerencsétlen ember! hisz kend tudja legjobban, hogy azt a hullát a tutajosok Tisza-Lök előtt találták. Hisz az a hulla Solymosi Eszter hullája volt. Hogy tehetette tehát azt, hogy hamis vallomásával megerősítse azt a förtelmes vádat, hogy a zsidó vallás parancsolatja folytán ártatlan embert öl, hogy szertartások között vérét igya? Mondja meg, az Istenre kérem, mondja meg, mi történt kenddel, milyen eszközökkel birták arra, hogy ilyen szörnyű, hazug vallomást tegyen?

Herskó, ki egész testén reszkedett, egy darabig csak hallgatott, de mert a két Kahan testvér feleletre unszolta, azt mondotta végre: hogy az egész história nem igaz.

— Mi nem igaz? kérdesztük mind a hárman.

Az, felelt Herskó, hogy a zsidókra ráfogták, hogy megölték egy keresztény leányt. Azt csak azért találták ki az urak, hogy elmondjam, mit tettek velem a börtönben. Már pedig én ebből egy szót sem fogok elmondani senkinek sem. „Der vizsge at geheiszen“ — végeszte be erélyessen beszédét, — az ech zoll nist zogen, In az ihr vet mech nist lazn gemacht, vel ech gein cinem sajfet in chel ach lozen tufesz zetzen. Dusz hat ach der vizsge geheiszen. (Magyarul: A vizsgálóbíró (Herskó egyszerűen vizsge-nek mondotta) azt parancsolta, hogy ne szóljak. És ha kendtek békében nem hagynak, el megyek a bíróhoz és becsukatom kendteket. Ezt is a vizsgálóbíró parancsolja.)

Szépen vagyunk, gondoltam. De boszuságomnál is nagyobb volt a meglepetésem, hogy annak az embernek, ki két hónapig szenvedett a hullausztatás vádja folytán, fogalma sincs róla, hogy ez a vád kapcsolatban van egy másik váddal, azzal, hogy a zsidók Solymosi Esztert rituális célokra lesaktolták.

Ez iránt akartam Herskót fölvilágosítani, midőn megelőzött a kocsisunk, ki eddig a lovak körül foglaltoskodott, aki azonban minden szavunkat hallotta.

Nekem csak hiszel, Dugyu (Dávid), szólt. Nos én azt mondom neked, hogy amit az az idegen ur mondott, az olyan igaz, amilyen igaz az egy igaz Isten.

— Te vagy, Mosko, szólt Herskó örvendve és a rég látott hajdani tutajostársát szeretettel megölelte.

Hogy él Magyarországon felnőtt ember, pláne zsidó ember, ki nem halott semmit sem a tiszaezlári vádról, holott akkor már hónapok óta foglalkozott vele az egész ország, azt én el nem hittem volna. De im' akadtam még nagyobb csodára. Herskó Dávid nem hallott róla. Ő csak a hullaszerzés vádjáról tudott, melyet ráfogtak és melyet magára vállalt, de nem hallott semmit sem a rituális vádról. Tőlem hallotta először az esetet, mely a szegény embert még jobban megijesztette. El sem akarta hinni. És ha Mosko, a kocsis, nem bizonyít mellettem, tovább is tagadja. Azzal gyanúsított, hogy az ő számára találtam ki a dolgot, hogy könnyebben birjam vallo másra. Azt mondhatták meg neki megkínzói, hogy a zsidók el fognak követni mindent, hogy elárulja, mi történt vele Tisza-Lökön. Eltek a gyanupörrel, azért ijesztettek annyira rá, hogy ne merjen ám szólni egy árva szót sem, mert különben újból a csendbiztos kezébe kerül. Mert a legnagyobb ur a vizsgálóbíró, ki akárkit, akárhol, akármikor elfoghat, megkínozhat.

* Akiket meglepne ez a hosszúság, azoknak még jóval hosszabb községet mondok Máramarosban. A határon fekvő Körösmező pl. tizenkilenc kilométernyi hosszúságú. Vasúttal félórát, szekéren másfélórát, gyalogszerrel vagy négy óráig tart az út a község egyik végétől a másikig. Háromszor olyan hosszú, mint Buda és Ó-Buda, melyek pedig együtt jóval hosszabbak, mint Pest. Lakosságának dolgában felülmúlja Körösmezőt az egyetlen Lajos-utca.

A roppant hosszúságot megmagyarázza az, hogy, a központtól eltekintve, a házak nagy távolságban vannak egymástól, aminek jó oldala is van. Tűzvész idején ugyanis nem gyújtja föl az egyik ház a másikat. Ami egyetlentől megtörténne, ha közel volnának egymáshoz, minthogy a házak teste kevés kivétellel fából való, tetőzetük meg aszalma.

A reformátusok nem respektálják Hallert

A drágasági politikai hullámok torlódása között sem vesztethetjük el a tekintetünk előtt szeptember 1-nek dátumát, amely minden keserűségek és üldözések között a legfajóbb és legbántóbb szimbóluma a magyar zsidóság utolsó hároméves tragédiájának. A tizesztendő kis gyermekeknek, akik túlestek az elemi iskolán, Haller miniszter rendelete folytán felvételi vizsgán kell megjelenniük, hogy azon különböző titkos rendeletek utmutatásai alapján a tanári kar eldöntse róluk, hogy „oda való elemek-e?” A tiszántúli protestáns egyházkerület egyetlen középiskolája sem fogadta be ezt a kurzusintézkedést és a kultuszminisztérium nem tud a protestáns gimnáziumok magatartásán változtatni. A rendelet fonákja az, hogy még a mi gimnáziumainkban is, amelyek már céljuknál fogva is kizáróan a „nem oda való elemek”, azaz a zsidók számára állítottak fel, kötelezővé tették ezt a rendelkezést. Mi már kezdettől fogva élesen állást foglaltunk a gyermeklelkek megszegényítő és megalázó torturája ellen és ezennel felkérjük az új — hír szerint „liberális” — kultuszminisztert, hogy még szeptember eleje előtt törölje el Hallernek ezt a szégyenletes örökségét, nehogy maguk a zsidó iskolák legyenek kénytelenek a tiszántúli református középiskolák önértékes példáját követni.

Támuz

— Emléknepok. —

Összeállította: Dr. Groszmann Zsigmond.

Kohányi Sámuel pedagógus, a magyar gyermekdal megteremtője, született 1824-ben, meghalt Budapesten 1905 július 4-én = *támuz 1.*

Pollák Lajos rabbi, a pesti zsidóság konzervatív irányu papja, a rituális ügyek vezetője, született 1822-ben, meghalt Budapesten 1905 július 5-én = *támuz 2.*

Dr. Hildesheimer Izrael, a német orthodoxiának hazánkban is munkálkodott vezére, a berlini orthodox rabbiképző létesítője, született 1820-ban, meghalt Berlinben 1899 június 12-én = *támuz 4.*

Autokolski Márk, hírneves orosz szobrászművész, született Wlnában 1843-ban, meghalt Hamburgban 1902 július 9-én = *támuz 4.*

Dropsie Mózes, amerikai jogtudós, ki sok milliót hagyott egy zsidó főiskola céljaira (a philadelphiai Dropsie-College) született 1821-ben, meghalt Philadelphiában 1905 július 8-án = *támuz 5.*

Szabolcsi Miksa, a legnépszerűbb magyar zsidó újságíró, az „Egyenlőség”-nek 30 éven át szerkesztője és felvirágoztatója, született 1857-ben, meghalt Baltonfüreden 1915 június 17-én = *támuz 5.*

Hock Simon történész, ki sírfeliratok alapján megírta a prágai zsidó családok történetét, meghalt Bécsben, 1891 július 13-án = *támuz 7.*

Herzl Tivadar író, a cionista eszmék előharcosa, született Budapesten, meghalt Edlachban 1904 július 3-án = *támuz 8.*

Goldstein József énekművész, a bécsiek magyar születésű híres főkantora, született 1836-ban, meghalt Bécsben, 1899 június 17-én = *támuz 9.*

Dr. Rathenau Emil, német titkos tanácsos, a villamos ipar egyik legkiválóbb fejlesztője, született 1839-ben, meghalt Berlinben 1915 június 21-én = *támuz 9.*

Marcus Siegfried mechanikus, a benzin-automóbil feltalálója, született 1831-ben, meghalt Bécsben 1891 július 17-én = *támuz 11.*

Barna János, fővárosi polg. iskolai tanító, a magyar zsidó tanítóság ügyeinek lelkes harcosa, született 1851-ben, meghalt Budapesten 1909 július 1-én = *támuz 12.*

Ruttkay-Rothauser Miksa, jeles magyar színműíró és színikritikus, meghalt Budapesten 1913 július 19-én éjjel = *támuz 15.*

Özer Zsigmond, az Orsz. izr. tanítóképző tanítója, a magyar zsidó tanítóknak egyik legképzettebb és legértelmesebb tagja, született 1831-ben, meghalt Budapesten 1912 július 2-án = *támuz 17.*

Back W. Ignác, volt rabbi, az „Ungar. Israelit” hetilapnak 20 éven át szerkesztője és kiadója, született 1821-ben, meghalt Budapesten 1893 július 4-én = *támuz 20.*

Dr. Adler Hermann, az angol zsidóság chief rabbija, előbb a londoni „Jews College” vezetője, született Hannoverben, meghalt Londonban 1911 július 17-én = *támuz 21.*

Friedlieber Albert, a zempléni zsidóságnak a múlt században közismert vezérfeje, született 1818-ban, meghalt 1905 július 26-án = *támuz 23.*

Dukes Lipót, magyar származású irodalomtörténész, ki régi kéziratok alapján írt tanulmányaival gyarapította a zsidó irodalmat, született 1810-ben, meghalt Bécsben 1891 augusztus 3-án = *támuz 28.*

Benedetti Salvatore, a pisai egyetemen a héber nyelv tanára, született 1820-ban, meghalt Pisában 1891 augusztus 4-én = *támuz 29.*

Dr. Kaufmann Dávid, az orsz. rabbiképző tanára, zsidó vallásbölcse és történész, ki az általános tudomány körében a zsidó tudomány egyenjogúságát vívta ki, született 1852-ben, meghalt Karlsbadban 1899 július 6-án = *támuz 29.*

— **Singer Bernát-szeretetház.** A szabadkai zsidóság főemelő, szép emléket állított egykori lelkipásztorának, a nagy tudású, ékesszólása és jámbor élete folytán felejtethetetlen Singer Bernát főrabbinak. A szabadkai zsidóság elhatározta, hogy egykori főpásztorának nevének megörökítésére Szeretetházat emel. Erre a célra hatszázezer jugoszláv koronáért házat vásároltak. A Szeretetház megalapításához szükséges pénzt Pollák Lajos szesz-nyagykereskedő teremtette elő. Nagyobb összegekkel járultak hozzá Hartmann Rafaele, aki ötvenezer jugoszláv koronát ajánlott föl és két ágyalapítványt tett és Pollák J. (Zenta), aki 25.000 jugoszláv koronát küldött a kegyeletes célra.

Gyöngyszemek

a talmudból és a midrásból

Irja: **Szabolcsi Lajos**

Azt mondja a *mászloh* (arameus: példaszó)

Ha éveled alatt bölcseséget gyűjtöttél, jól cselekedtél. Akkor van vagyoned, gazdag vagy.

Ha éveled alatt csak pénzt gyűjtöttél, rosszul tetted. Akkor nincs semmid, szegény vagy.

Abba szól, a bölcs:

Ha láttam hiveimet ülve, csoportosan, a piac egyik oldalán, átmentem a tér másik oldalára, nehogy fel kelljen állniok üdvözlésemre.

Nagy Sándor csodás palotát látott meg Keleten, egy folyón lebegve. Ki lakik ott? — kérdezte és megtudta, hogy Kush földjének (Indiának) leghatalmasabb királya.

Mérő Jenő

Butorgyára, Budapest, VII., Rózsa-utca 22. sz.
Kizárólag elsőrendű butorok.

Modern postiches

(Hajpótlórészek)

PIECHNIK ÉS MECHTL
IV., Váci-utca 8. sz., félemelet
Telefon: 31.

Hennée-pasta
hajfestés

— Mért lakol ily különös építményben? — kérdezte tőle.

— És az ind uralkodó így felelt:

— Király vagyok népek felett és erről nem szabad megfélemlennem pillanatra sem. Ezért építettem így a palotámat; sok kis hajót fűztem össze a vizen és azon emeltem azt a tornyot. És így mindig érzem a folyóvíz reszketését és tudom, hogy nem tart örökké a hatalmam, mely emberi hatalom: vízre épült. És mert mindig látom, hogy kis hajók vállain áll az én palotám és ha azok szétszaladnak, összedől az én tornyom: tudom, hogy emberek tartják az én trónomat, és ha fellázadnak ellenem, végem van, elpusztulok.

Figyeld csak a rágalmazót:

Ugy kezdi, mintha jót akarna mondani áldozatáról. Csak később veszed észre, hogy halálra marta.

A zsidóság a szív szerepét tölti be az emberiségben. És mert minden bajt először a szív érez meg, és mert minden fájdalomért a szív bűnhődik először: hát mi szenvedünk elsőnek, ha baj éri az emberi társadalmat.

A föld minden részéből szedte össze az Ur a port, melyből Ádámot alkotta. Az embernek tehát joga van mindenütt élnie a földön. Isten adta neki azt a jogot. Az Isten jogát sérti, ki ebben gátolja...

Az Ur küzde az emberpárt Éden kertjéből. De előbb felruházta őket.

Vannak égi kapuk, melyeken át az imák szoktak bevonulni.

Vannak égi kapuk, melyeken a megtérők bánatos sóhajai szoktak belépni.

Az Imák Kapui, a Sääré Tefiloh, néha nyitva vannak, de néha zárva.

A Bűnbánat Kapui, a Sääré Tesuvoh mindig nyitva állnak. Ezek nem zárulnak be sohasem.

Négy mester érkezett Rómába, Rabbi Akiba, Rabbi Jósua, Rabbi Eleázár és Rabban Gamaliel.

A császári udvarhoz jöttek, hogy küzdjenek a zsidóellenes rendeletek ellen.

A kikötőből gyalog indultak a főváros felé, a poros, népes országuton, magukba mélyedve, szomoruan.

És éppen mikor egy lármás római légio ellépkedett mellettük, utjában Róma felé, üvöltő trombitákkal és félelmetes kürtjeivel, szólalt meg Gamaliel, a mester, elkeseredetten:

— Elveszett Izráel!

Nem felelt erre senki. De mikor estefelé, hosszú gyalogut után feltűnedezték Róma palotái, a külvárosnak pórában, apró házak előtt, gyermekeket láttak játszani a porban.

Kis homokhegyeket raktak, várakat formáltak a porból, vízcsatornákat építettek és így, szóltak egymáshoz játék közben:

— Ezt itt Tibériás... Ez itt Jeruzsálem... Ez itt Jotapata vára... Ez itt a Mikdos...

A zsidó hadjáratot játszották a porban. A négy mester csodálkozva lépett hozzájuk. Zsidó fiúcskák voltak, külvárosban lakó zsidó munkások és hajósok gyermekei. És héber szavakat ismételtettek játék közben.

— És ekkor Akiba, a mester, mosolyogva szólott:

— Örökké él Izráel...

HIREK

Divatkérdések a főtárgyaláson.

Érzékeny könnyek gyűlnek szemünkbe, ha a kurzuslapok cikkei olvassuk az orgoványi főtárgyalásról. Milyen gyengéd, lágy hangokkal tudják körülírni a gyilkosokat éppen ők, akik évek óta vért lihegnek és pogromra uszítanak. A Nép „fehér szálkának” becézi a vandáli mézszárlást, melyhez fogható csak a régi krónikák ismernek.

A Kecskeméti Közlöny pedig kitalálta a népharag, kilengés és pszichózis után a gyilkosság legújabb defenicióját:

„Néhány... volt frontkatona megtévelyedve, elkeseredésében túllépte hatáskörét” — írja.

Beck Ilona

Beck Sándorné

Az áldozatokon persze annál több a baj. Az Uj Nemzedék divatszakeirtője pl. a szerencsétlen özvegyeken talál öltözködési és modorhibát.

Pánczél Zoltánné született Ganz Livia jelentéktelen arcu, vidéki divat szerint öltözött...

Schmidt Árpádné... kissé pózolóva vall, hol sir, hol pedig valósággal szaval...

Ez az ő emberi érzésük, ez az ő kegyeletük...

— A kölni mártírok temetője. Kölnben helyi érdekű vasutat építenek. Az ásatások során nagy kiterjedésű — régi zsidó temetőre bukkantak a „Zum todtén Juden” nevű városrészben. A vasutásatások nyomán felszínre került sírkövek a tizenkettedik és tizenharmadik századból valók. A fölászott temetőben 1424-ig temetkeztek a zsidók. Ebben az évben kiűldözték őket Kölnből. A régi temetőben nyugszanak a második keresztes háború idején lemészárolt zsidó mártírok. Ugyancsak itt van örök nyughelye az 1349-iki mézszárlás mártirjainak is. Ekkor a zsidókat arra akarták kényszeríteni, hogy térjenek át a keresztény hitre. Az egész község nem-mel válaszolt a föl hívásra. És akkor megkezdődött a mézszárlás. Részeg katonák behatoltak a zsidó negyedbe s mindenkit lemészároltak, akit ott találtak. Nem volt irgalom se nőnek, se öregnek, se gyereknek. A felszínre került temetőben ott nyugszanak hosszú sorban a vértanúk s soraikban tudós papok és tudósok: Rabbi Joel ben Mordechai, Josef ben Izsák, Salamon ben Jakob, Jakob ben Samuel, Mozes ben Jerachmel Halevy, Mozes ben Simeon és Josef ben Juda. Megtalálták Rabbi Arje ben Joel Halevy öccse sírját is, akinek a halálát egy szelichában énekelte meg a zsinagógai költészet. A kölni hitközség mostani vezetősége meg akarja menteni a mártírok és hősök sírjait, ezért exhumáltatja hamvaikat

Szabászati és női kalapkészítő-iskolában szabni, varrni, kalapot készíteni tanítok. Magántanulásra szabászati tankönyvem. Kalapkészítést olcsón vállalok. Művirág-tanfolyam. **Geiger Etel** Károly-körút 10.

ELŐSZOBABUTOROK

konyhaberendezések, gyermek- és leányszobabutorok nagy raktára. **KOHN FÜLÖP** asztalosmesternél, Budapest, VII., Rózsa-u. 20. Telefon: József 2-45.

— Rekviem. A pesti Izraelita főúrvaház templomában a jótékonyaságáról és jámbor életéről emlékeztető néhai Schönfeld Antal kiskunfélegyházi kereskedő emlékére rekviemet tartottak. Az emlékbeszédet Adler Illés dr. főrabbi mondotta.

— Bál a menzáért. A Pécsre helyezett pozsonyi egyetem zsidó hallgatóinak menzája javára a zsidó diákok a pécsi izr. nőegylettel karöltve bált rendeztek. Bál előtt kis kabaré volt, amelynek során Lackenbach Elza, Spitzer Ilonka, Tordai Zsigmond, Kalitwoda Olga, Szigeti Endre, Fellner Anci, Blauhorn Ilonka, Kummelberg Ferenc, Wiesenberg Klári és Pajor Ákos működtek közre. A bál szép összeggel gyarapítja a menza alapját.

Orin כשר ארטה kóser szalámi és füstölt-husárny-gyár.
Kifűnő minőségű és különleges gyártmányaimat a legolcsóbb naplárban szállítom. Póztai megrendeléseket pontosan eszközölök. **Rebenwurzl Jakob**
Budapest, VIII., Lujza-utca 22. Telefon: József 30-47.

NYUGÁGY kartámlával és hosszabbítóval ... **K 880.—**

Egész prima kivitelben, lapos karral és hosszabbítóval, lenvászon huzattal ... **K 1236.—**

Kerti bútor, gyermekkosci és kosáráruk gyártása.
MAGYAR KOSÁRFONÓGYÁR
Budapest, V., Lipót-körút 13.
Fiók: 1., Fehérvári-ut 10-12.

Fischmann Testvérek
keféruhágyára
Budapest, V., Ügynök-utca 22.

EISERNÉ és SZULNERNÉ

GYERMEKDIVAT-SZALONJA

Bécsi-ház VI., DESSEWFFY-UTCA 8. Tel. 128-74

Fű- és leány- gyermekruha-, felöltő modelljében a legáliszesebb színösszeállítás, kifűnő minőség és elsőrangú kidolgozás összpontosul.

Gábor-Ifjűnevelőintézet

elemi és középiskolai bentlakó és bejáró tanulók részére.

Telefon: 90-00.

Budapest, VI. ker. Munkácsy-utca 21. sz.

Nyári gyermeküdülőttelep

A BALATONNÁL ÉS A TÁTRÁBAN
Prospektus.

BERSON

AFÁRADTSÁGTÓL
MEGVÁJ
ÉS
IDEGEIT
KIMELL.

Olcsó ruha

Selyem dupla széles K 780.—
Nyers selyem, dupla K 780.—
Fűlőrd selyem pöttyes K 1200.—
mintás K 1400.—

Georgettek, crépe de chine és minden más selyemárú legolcsóbban **Lefkovits Mór**
selyemruházában Balváros, IV., Hajó-utca 12-14.

— A miskolci izr. polgári leányiskola III. évfolyamát most végezte be rendkívűli sikerrel. A fényes záróünnepélyen Nádor Magda, Balányi M., Grünfeld Klára, Róth A., Szenté Klári, Billiczer V., Braun M., Rothmann Kató és Stein Sári szerepeltek nagy sikerrel. A záróünnepély rendezéseért dr. Serbu Adolf igazgatót, Bartos Norbert, dr. Silbermann Alice és Salamon Teréz tanárokat illeti az elismerés. A kézimunka- és rajzkiallításban Löwy Gyula és Löwy Margit tanárok növendékei kiváló eredményt értek el.

— Disztagválasztás. A kiskunfélegyházi Chewra Kadisa arról értesít, hogy dr. Vázsonyi Vilmos, Székely Ferenc, Sándor Pál, dr. Bródy Ernő, dr. Lederer Sándor és dr. Adler Illés urakat örökös disztagjai sorába választotta.

— Aranylakodalom. Junius 28-án ünnepelte Kohn Jakab, az öcsödi hitközség 15. évén át volt elnöke, házasságának 50. éves évfordulóját nejével, Propper Terézével. Az ünnepély első része a hitközség templomában folyt le, hol Schück Mór kerületi főrabbi méltatta a köztisztelőben álló házaspár érdemeit. Jelen volt az ünnepelteknek hat gyermeke és hat unokája, rokonsága, tisztelői, az egész hitközség és az öcsödi társadalom. Ezután családi ebéd volt, hol igen sok felkészített hangzott el. Az ebéden az ünnepeltek 250.000 koronás alapítványt tettek a hitközség iskolája részére.

— Felekezeti béke. Csókakő fejmegyei községben július 3-án elhunyt Grünfeld Ignác, ottani kereskedő leánya. A fiatal leány temetése 5-én ment végbe. A mezei munka dacára a falu környékének apraja-nagyja, öregje-ifja, gyalog és szekereken több ezernyi tömegben vonult fel a halottasházhoz, élén a felekezetek papjaival, a községi birákkal, jegyzőkkel és előjárókkal. Steiner Jakab székesfehérvári másodrabbi könnyeket fakasztó gyászbeszéde után a falu katolikus lelkészének kívánságára, a legelőkelőbb polgárok fehérbe öltözött leányai vállukra emelték a koporsót. Innen harangzugás közben vitték a temetőbe. A nép nagy tömege beláthatatlan hosszú sorban ide is gyalog és kocsikon kísért el a halottat. A tengernyi nép zokogva állta körül a sirt, amelyben az ifjan elhunyt leányt örök nyugalomra helyezték. Ez a temetés egyik felemelő bizonyítékát szolgáltatja a romlatlan, becsületes magyar szellemnek.

— Ki vitte az Ébredőket. Pazsitzky László balatonfüredi kereskedő levelet intézett hozzánk, amelyben kijelenti, hogy semmiféle része nem volt választások idején az Ébredő magyaroknak Balatonfüredre való hozatalában.

— Dr. Löwy Károly jubileuma. A székesfehérvári izr. vallásközség érdemekben gazdag elnöke, dr. Löwy Károly, a napokban érkezett el ügyvédi működésének negyvenedik évfordulójához. Ebből az alkalomból a népszerű jubiláns az ügyvédi kamara részéről, amelynek szintén elnöke, a városi törvényhatóság, a társadalom széles rétegei és a zsidó felekezeti intézmények részéről bensőséges ünneplésben részesült. Lakásán a hitközség és a Chewra Kadisa együttes küldöttsége jelent meg, amelynek nevében Fodor Mór titkár lendületes beszédben tolmácsolta a zsidóság szerencsekívánatait. A tanácsület nevében Fodor-né Gál Franciska igazgató üdvözölte a közszeretben álló elnököt.

— Hymon. Hevesi Ferenc dr., a székesfehérvári izraelita hitközség kiváló új főrabbi, Hevesi Simon dr. főrabbi fia, eljegyezte Rottenstein Mór tőzsdebizományos leányát, Magdát. A menyasszony születésének részét vesznek a zuglói zsidóság életében. Nevük a fővárosi zsidóság előtt vallásos életük és áldozatkész jótékonykodásuk folytán általánosan ismert és tisztelt.

Kohn Frida Dunaszerdahely és Gombó László Makó jegyesek. Brüll Issák Mezőkovácsháza eljegyezte Hoizmann Rezsinkét Debrecenből.

Gross Manó főrabbi (Kunszentmárton) eljegyezte Benedikt M. M. főrabbi (Szombathely) leányát, Sárkát. (Minden külön értesítés helyett).

Ritter Margit Mezőtúr, Weiss István Kunbogyos jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

— **Halálozás.** Megindítóan nagy részvét mellett temették el a héten Goldberger Jichok rabbit, a híres nánási rabbi Borech fiát, a neves hunyadi csodarabbi fiát. Temetésén tisztelőinek nagy serege jelent meg. Sírjánál a búdszentmihályi, dorogi, nánási, balmazújvárosi és somkúti rabbik méltatták jámbor életét és talmudi munkásságát. Megrendítő volt, amikor a sírnál az elhunyt rabbi fia bucsúztatta el.

— **Sírkövetés.** Szép és kegyeletes módon avatta fel június 20-án az V. ker. imaház-egyesület Horovics Simon hitoktató síremlékét, melyet érdemei elismerésül emelt. Az egyházi funkciót dr. Weisz Mór rabbi végezte, a templomi énekkar pedig Krausz Sámuel kántor vezetésével gyászalt adott elő. Utána ifj. Stern Sándor körzeti elnök nagyhatású beszédben méltatta az elhunyt kiváló érdemeit. Majd Fellner Leó iskolaszéki elnök mint igaz, derék jó tanítót jellemezte beszédében. Az Orsz. izr. tanítóegyesület, a tanfelügyelőség és a vallásoktatók szakosztálya nevében az elhunyt jó barátja, Lévai Izor tartott mély gondolatokkal telített emlékbeszédet. Az énekkar gyászdala fejezte be az ünnepséget.

— A miskolci zsidó polgári leányiskolának értesítője az 1921–22. évre most jelent meg dr. Serbu Adolf igazgató szerkesztésében. A kiváló kulturmunkát végző, nagyhirű zsidó iskola idei munkája is méltó keretekben folyt le.

— **Házasság.** A Rombach-utcai izraelita templomban zsúfolásig megtelt padsorok előtt, a fővárosi zsidóság színe-javának jelenlétében esküdték örök hűséget Kovács Arthur, az Általános Fogyasztási Szövetkezet cégvezetője Adler Margitnak, Adler Illés dr. főrabbi leányának. Az örömapa iránt az esküvő után megható módon nyilatkozott meg híveinek és tisztelőinek szeretője. A lakodalmas házban a népszerű lelkipásztor tisztelőinek egész serege jelent meg, hogy szerencsekívánatait tolmácsolja. József főherceg és Augustia főhercegné, valamint Algya-Pap Sándor tábornok gratuláló levelét egy magasabb rangú katonatiszt adta át. Megjelentek Vázsonyi Vilmos, Ugron Gábor, Bárczy István a lakodalmas háznál, továbbá Lederer Sándor vezetésével a pesti izraelita hitközség előjárósága és Adler Gyula elnökkel az élén a pesti Chewra Kadisa küldöttsége.

— **Egy zsák liszt.** Az Omike által a zsidó főiskolai hallgatók számára fentartott menza iránt főlemelően nyilatkozik meg a zsidó társadalom áldozatkészsége. Rosenberger Bernát hittesivérünk Gelséről e héten egy zsák lisztet küldött az Egyenlőség útján a menzának.

— **Szörmekabátok** Breitfeld szücsnél, IV., Váci-u. 10.

— **A zsidó diákok kérése.** Ezúttal az itthon maradt nyomorgó zsidó diákok fordulnak a zsidó társadalom jó szívéhez. A tanév véget ért és az Omike menzája, mely egész éven át a zsidó diákok ételmezését ellátta, megszűnt. A zsidó diákok támogatásának és ételmezésének a feladata ezzel teljesen a Zsidó Magyar Főiskolai Hallgatók Országos Szövetségére hárult át, amely három év óta harcol a zsidó diákok megélhetéséért és tanulási lehetőségéért. A szövetség anyagi ereje azonban nem elégséges ahhoz, hogy ezt a legujabb terhet is elviselje. Július 1-ig még fenn tudták tartani az ugynevezett nyári menzát, de most már csak a közönség áldozatkészsége tudná átmenteni ezt az intézményt a következő hetekre is. A Szövetség ezért azzal a kérelemmel fordul az intelligens magyar zsidó társadalomhoz és mindenkihez, aki szívén viseli a diáknymor enyhítését, hogy lépjen be a Szövetség pártoló tagjai sorába és anyagi lehetőségéhez képest tetszés szerinti havi pénzbeli támogatást, vagy ebédkosztot, leckeórát, vagy bármily állást ajánljon fel a nélkülözéssel küzdő zsidó diákoknak. Csak a közönség áldozatkészsége tarthatja fenn a nyári menzát és teheti lehetővé a szigorlati és beiratkozási segélyek kiosztását. Az adományok felajánlói azíveskedjenek nevüket, foglalkozásukat és pontos lakcímüket a felajánlott havi összeg feltüntetésével a Szövetség helyiségében VII., Rákóczi-ut 17. I. em. bejelenteni.

„Szenirás a család és az iskola részére.”

I. kötet: A Tóra öt könyve

E. M. Lillen illusztrációival

Ara húzve ... K 265.— Egész vászonkötésben K 400.—
Ered. félvászonkötésért K 350.— Eg. ill. papírra eg. v. kő - ben K 450.—
Legalkalmasabb jutalomkönyv. — Megrendelhető a szerkesztőnél

Dr. Frenkel Bernát, VIII., Teleki-tér 5.
és **Dick Manó** könyvkereskedőnél, VII., Erzsébet-körút 14.

NAGEL ADOLF

zsák- és ponyvagyár és kölcsönző intézete

Budapest, V. ker., Arany János-utca 10. sz.

Gyárak: V., Balaton-utca 18. és VI., Bulcsu-utca 9.

Telefon: 35-92, 80-82, 104-10, 164-00, 112-79. Sürgőnycim: NAGELA.

Hálószobákat

ebédlőket, uriszobákat, szalon- és klubgarnitúrákat, konyha- és előszobaberendezéseket legmérsékeltébb árban szállít:
Sándor Ignác butorárúháza, Dencsffy-utca 18.

BUTOROK újak és használtak alkalmi eladása, Butorokat veszek is.

ENGEL, Eötvös-utca 35., Szondi-utcánál. Telefon: 174-60.

BRILLIANSOKAT gyöngyöket, régiségeket mindenkinél drágábban veszek. TELEFON. (Teréz-templommal szemben.)
Székelty Emil Király-utca 51.

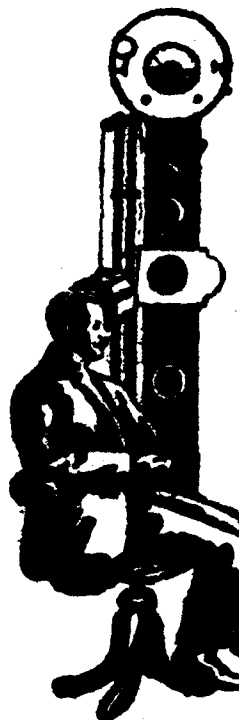
ARISNYA

LUKÁCS ÉS PÁSZTOR

Budapest, IV., Egyetem-utca 11.
(Gróf Károlyi-palotával szemben)

minden
cipő-
szímben

Adler szücs Alaska róka-, szürke róka-, szürke farkas- és szörmekabátok a legújtanosabb árban
VI., Király-utca 94.

Dr. Réh Béla

Elektromágneses gyógyintézele

az összes modern villamos és sugaras gyógymódokkal

Bpest, VII., Vilna királyné-ut 13.
(Dr. Grünwald-szanatórium kertjében)

Gyógyít fájdalommentesen:

idegességet, álmatlanságot, fejfájást, szédülést, fülzúgást, nagyothallást, idegzsábát, ischiást, bennűségeket, gerinc-, szív-, gyomor- és bélbajokat, epekövket, ágybavizelést, hajhullást, rheumát, köszvényt, fűtő- és érelmeszesedést stb.

Kérjen prospektust!

Telefon: József 26-24.

Goldmann Mór

Budapest, V., Vilmos császár-ut 14. Adria-nál szembe
Harisnya-, kötött- és szövöttáru nagykereskedő.
(Budaörsön márva.)

Rituális gőzfürdők

számára mindennemű gőzkazánokat, tartályokat stb. gyorsan és jutányosan szállít

Dávid és Kertész gépészmérnökök kazán- és gépgyára
Budapest, VI., Agyag-u. 77. Tel.: 80-17.

Kóser Pensió Budakeszin!

Kitűnő, olcsó ellátás, pormentes, gyönyörű helyen.
Külön szobák. Lakótárs és lakótársnő kerestetik.
Koszt házonkívül is. Budakeszin, Rákóczi-utca 60.

Sirkövek, hősi emléktáblák

a legolcsóbb árban kaphatók **ADLER J.** kőfaragó iparos
sirkőraktárában

Budapest, VII., Károly-körut 7.

MALLIGAND-készülék

államilag hitelesítve, kapható **ERDÉLY és SZABÓ** műszergyár

Budapest, IX. ker., Liliom-utca 46. szám.

Javítások nyolc nap alatt készülnek.

Ezüst evőkészletek

kassztában, 12 személyes komplett ezüst értékben nagy választékban.

Arany, ezüst, briliáns beváltás

SZIGETI NÁNDOR és FIA

Budapest, IV. ker., Múzeum-körut 17 — Alapítotott 1867.

Barmicvo- és nászajándékul könyvet és zeneművet **RÚZITSKA O.**-nál vegyünk. VII., Károly-körut 9. Használt könyvet veszek.

Kóser étterem Debrecenben

Kitűnő, olcsó étkezés a „PANNONIA” szálloda emeleti helyiségében. Szíves támogatást kér

Diósi Árpád tulajdonos, az „ARANY BIKÁ” volt főpincére.

Aranyat, ezüstöt, briliánsot vesz és elad a legmagasabb napi árban
Friedländer Ármán arany és ékszerárny gyár VII. ker. Dohány-u. 1/a. Templommal szemben.

BUTOROKAT legolcsóbban vásárolhat **PÁRTOS-nál**
Budapest, Andrassy-ut 52.

Vidékre csomagolás díjtalan. (Bejárati Eötvös-utcában.)

Dr. Rajnik Pál

tüdőbetegségeket gyógyító Intézete

Budapest, VII., Városligeti fasor (Vilma királynő-ut) 11-13.

Rendelés délután 3-tól

Röntgen. — Quarz-kézeltés. — Ólmos
kézeltés. — Mesterséges légmell.

Műbútor

és perzsaszőnyegek vétele és eladása

LAX bútóráruház Vörösmarty-u. 1. (Almásy-tér sarok.)
Vidékre csomagolás.

— Az újpesti **Blaha Lujza-színházban** Szilágyi Odön városi tisztviselőnek a „Hitehagyott” c. egyfelvornásos életképét nagy sikerrel mutatták be. A darabot kitűnően játszották és a közönség nagy elismeréssel fogadta. A darab előtt Fekete Béla, a demokrata-párt főtitkára elszavalta dr. Szabolcsi Lajos prólogusát.

— A szegedi zsidó hitközség előjárósága a főiskolai hallgatók szegedi menzájának az 1922—1923-ik tanévben való további fentartását határozta el. A menza fentartásának költsége több mint két millió koronát igényel. Az előjáróság felkéri azokat a hitközségeket, amelyeknek kebeléből a szegedi egyetem zsidó vallású hallgatói kikerülnek, hogy a szükségletnek megfelelő támogatásukkal egyrészt maguk siessenek az intézmény segítségére, másrészt hívják fel tehetősebb tagjaik figyelmét a szegedi menza támogatására, mert a szegedi zsidó társadalom a Budapestről és a vidéki hitközségek területéről egyetemi tanulmányaik folytatása végett Szegedre jövő egyetemi hallgatók ellátását önerejéből nem vállalhatja. Felkéri a hitközség előjárósága azokat a főiskolai hallgatókat, akik az 1922—23. tanévben a szegedi menzában való felvételre igényt tartanak, hogy családi állapotukat és anyagi helyzetüket illetékes hitközségük közbenjöttével hivatalosan igazoltassák, szintugy a tanulmányi előmenetelüket igazoló bizonyítványaik másolatát illetékes hitközségükkel hitelesíttessék és ezekkel a mellékletekkel fölszerelt kérvényeiket legkésőbb 1922. évi augusztus hó 20-ig a szegedi zsidó hitközség jegyzőirodájába küldjék be.

— A kalocsai zsidó hősök és ellenforradalmi vértanúk gyászünnepe. A kalocsai izr. hitközség június hó 25-én fényes gyászünnepély keretében leplezte le a háboruban elesett hősök és Kálmán József, Varga Gergely, Mészáros Ignác, a kalocsai ellenforradalom zsidó vértanuinak emléktábláját és áldozott ezek emlékének. A gyászünnepélyen megjelentek az összes katonai és polgári hatóságok és különféle társadalmi egyesületek megbízottai. Schwebel Mór kerületi főrabbi magas szárnyalású beszéde mély benyomást gyakorolt a hallgatóságra. Dr. Lázár Miklós, volt tartalékos főhadnagy ékes szavakban emlékezett meg a hősökről és vértanúkról, majd dr. Román József előjárósági tag, volt népfölkelő tiszt tetemre hívta a huszonkét hőst és három vértanúságot szenvedett hittestvérleiket a zsidóság igaza mellett. Dr. Steiner József hitközségi elnök keresetlen szavakban, az igaz meggyőző hangján, az Isten áldását kérte a szerencsétlen, megcsönkített hazánkra. A Himnusz elnéklése után a fényes ünnepély véget ért. Az ünnepély imponzáns volta ékes tanujelét adta annak a testvéri megértésnek, mely Kalocsán a különböző vallásfelekezetekhez tartozó polgárok között fennáll és annak az elismerésnek, hogy a zsidóság mindenütt és mindenkor eleget tett hazafias kötelességének.

— Művészestély. A monori zsidó ifjuság július 8-ikán táncos egybekötött művészestélyt rendezett. A nagyszabású ünnepségen, amelynek jóvedelmét a monori zsidó iskola és az elesett hősök emlékoszlop-alapja javára fordítanak, megjelent a kerület nemzetgyűlési képviselője, Pakots József és Szabolcsi Lajos dr., az Egyenlőség főszerkesztője. A műsoros estély Szabolcsi Lajos prólogusával kezdődött meg, amelyet Szemes Mancsi és Tábori Jenő adtak elő. Komló Jenő művészi tökéletességgel énekelt dalokat, majd Kugel Juliska, Szemes Emma, E. Goldstein Etus, Szigeti Rózi, Gellért Magda, Goldstein Anna, Klein Ilonka, Szegő Mancsi, Szigeti Lajos, Szemes János és Silbermann Laci előadták Szabolcsi Lajos „Nyolcadik láng” című nagyhatású irredenta színművét. Kószegi Sándor, az Operaház művésze énekelt nagy sikerrel Pásztor József „Fekete toborzó” című színjátékát játszotta el Szemes Bózi, Szilágyi Rózi, Gellért Magda, Szigeti Rózi, Kugel Juliska, E. Goldstein Etus, Szemes Emma, Goldstein Annus, Klein Ilonka, Szegő Mancsi, Szemes Mancsi, Brüller László, Feuermann Pál, Tábori Jenő, Szilágyi Sanyika. A nagyszerű estélyt Schlésinger Sámuel főrabbi beszéde zárta be.

— A Szt.-Lukácsfürdő r.-t. Kristály kutvállalat szén-savval telített természetes ásványvize kiváló gyógyhatással bír különösen emésztési zavaroknál, elsörendű üdítő-ital és biztos óvszer járvány ellen. Számos kiváló orvostanár által ajánlva. Megrendelhető III., Zsigmond-utca 25/27. Telefonszám: 43—90.

PÁLYÁZATOK

Díjazás: Minden szó egyszeri befektetés 6 K, vastagon szedett betűkkel 10 K. Pályázatok felvétele: Lipót-körút 20.

HITOKTATÓ-TANÍTÓI ÁLLÁS

A kiskunfélegyházi orth. isz. hitközség kebelében alakult Talmud Thora Egyet pályázatot hirdet hitoktató-tanítói állásra. Pályázhatnak nők és nőtlének. Utóbbiak előnyben részesülnek. Nősek által családtagjaik száma megjelölendő. Pályázótól megkívántatik, hogy a bibliát és talmudot magyar, német és héber nyelven előadni tudja. Javadmazás megegyezése szerint. Utiköltség csak a meghívottaknak térítetik meg. Pályázatok dr. Dohány József főrabbi, a Talmud Thora Egyet elnökének i. évi augusztus hó 1. napjáig nyújtandók be. Dr. Dohány József főrabbi, az egyet elnöke. 2343

A szikszói orth. isz. hitközség iskolaszéke az elemi iskolájánál magüresedett hitoktatói állásra pályázatot hirdet. Javadmazás évi 60.000 K fizetés, 10 mm. buza és lakás. Pályázhatnak oly magyar honpolgárok, kik a hitoktatás minden ágában kiváló jártassággal bírnak, a magyar és német nyelvet szóban és írásban tökéletesen bírják és vallás-erkölcsös magaviseletüket megfelelő okmányokkal igazolják. Pályázatok július hó 15-ig alulírt iskolaszéki elnökhöz küldendők. Stamberger Márk iskolaszéki elnök. 2386

Keresünk egy orthodox okleveles tanítót, ki községünkben egy nyilvános magán elemi iskolát nyitna. Megélhetés biztosítva. Ajánlatokat Feldmann József Nógrádbercel intézendők. 2391

A táplózelei isz. iskolánál tanítói állás betöltendő. Javadmazás: törvényes fizetés államszolgálat, természetbeni lakás kertélvezetellel. Jegyzőségért havi 400 K. Határidő július 31. Kohn Lipót iskolaszéki elnök. 2398

KÁNTOR-METSZŐI ÁLLÁS

A kiskunfélegyházi aut. orth. isz. hitközség pályázatot hirdet 2 metszői állásra, aki sóchet ubódek, balköre és az egyik jó előimádkozó legyen, a másik metszőnek pedig vállálnia kell a mikvenél való ellátást és sámeszi szolgálatot. Pályázótól megkívántatik, hogy három tekintélyes orth. rabbittól kabolóssa legyen. Csak 40 éven aluli magyar állampolgár, talmid chochom pályázhat. Fizetés megállapodás szerint, azonfelül az export gabellából tekintélyes mellékjövdelem. Az állás azonnal betöltendő. Utiköltség csak a meghívottaknak térítetik meg. Pályázat július hó 24-ig adandó be. Kiskunfélegyháza, 1922. évi július hó 21-én. Fisch hitközségi elnök, Vajda Andor hitk. jegyző. 2399

A vinkovci isz. hitközség pályázatot hirdet II. kántor-metszői állásra, aki sóchet ubódek veköre legyen és jó előimádkozó. Pályázótól megkívántatik, hogy három tekintélyes konzervatív rabbittól kabolóssa legyen. Csak 40 éven aluli jire somajim pályázhat. Fizetés megegyezés szerint, azonfelül egy fél kg. hus naponta és a szokásos mellékjövdelem. Az állás azonnal betöltendő. S. H. S. állampolgárok előnyben részesülnek. Csak a meghívottak boesáttatnak próbára, akiknek az utiköltség meg lesz térítve. Elektort, családi állapotot, eddigi működést igazoló okmányokkal felszerelt kérvények küldendők. Vinkovce, 1922 július hó 30-án. Az „Izrael, bogostovna opeina“ Vinkovci S. H. S. 2353

A rákospalotai aut. orth. isz. hitközség az első kántor-metszői chazen sóchet veköre betöltésére pályázatot hirdetünk. Kizárólag azok pályázhatnak, akik három orth. rabbi által kiállított bizonyítvánnyal rendelkeznek, vallás-erkölcsi életüket, életkorukat és magyar honosságukat igazolni tudják. Zenelleg képzettség előnyben részesülnek. A kik hitközségi jegyzői teendőiben jártasak, külön díjaztatnak. Az állás i. évi augusztus 1-én betöltendő. Magas törzsfizetés, lakás, hus-szükséglet és szokásos mellékjövdelem. Probára csak meghívottak jelentkezhetnek, akiknek utiköltségük meg lesz térítve. Lampi Ignác hitközségi alelnök. 2394

A hevesi isz. hitközség az azonnal elfoglalandó kántor-metszői állásra pályázatot hirdet. Pályázhat, ki kellemes csengő hanggal bír, jó előimádkozó, sóchet ubódek veköre, három elismert rabbittól kabolóssa van. Javadmazás a drágasági segéllyel együtt emdőszerint havi 5000 korona, fél sechita, természetbeni lakás és a szokásos mellékjövdelem. Utiköltség csak a meghívottaknak térítetik meg. Heves, 1922. július 6. Dr. Szóke Ernő hitközségi elnök. 2395

A jánosbányai orth. isz. hitközségben lemondás folytán egy kántor-metszői állás szeptember 1-jére betöltendő. Pályázótól megkívántatik, hogy 40 éven aluli magyar honos, kellemes hanggal bíró kitűnő előimádkozó és három elismert orth. rabbittól képesített sóchet ubódek legyen. Mőhel előnyben részesül. Az ajánlatban életkor, családtagok száma és eddigi működés megemlítendő. Fizetés a jelenlegi viszonyok figyelembe vételével közös megállapodás szerint, azonfelül természetben való szép lakás, tetemes sechita és egyéb szép mellékjövdelem. Jánosbánya, (Vasm.) 1922 július 10. Singer Sándor hitk. elnök, Weiss Salamon hitk. jegyző. 2412

ELŐIMÁDKOZÓ ÉS BARONFIMETSZŐI ÁLLÁS

Több oly előimádkozót kívánunk alkalmazni, akik mint baronfimetszők és huszédi felügyelők (magiach) is szolgálatot teljesíthetnek. Pályások, kik 45 évnél nem idősebbek, jelentkezhetnek a szertartási ügyosztályban. A posti isz. hitközség előljárósa. 2399

A kispesti isz. hitközség zenet képzettséggel bíró előimádkozó-metszői állásra pályázatot hirdet. Csak magyar honos, 45 évnél nem idősebb, három elismert rabbi kabolójával, sóchet ubódek, balköre és lehetőség mőhel képesítéssel bíró pályázó kérvénye vétetik figyelembe. A pályázati kérvény július hó 21-ig a hitközségi irókába küldendő. Javadmazás megegyezés szerint. A probabizottság meghívottaknak utiköltség térítendő. Az állás azonnal betöltendő. 2412

A Haszkora Egyet Budapest, VI., Hunyadi-tér 3., azonnali belépésű jóbangu előimádkozói körös, ki a pénzbeszedést is tartozik végezni. Javadmazás megállapodás szerint. 2400

— ADOMÁNYOK. E héten beérkezett hozzánk: Tetész és szerinti klostára: Weiss Adolf Rákoskeresztur 500 K, F. J. 50 K, Steinberger Márton Ujpest 25 K, Ungar Jenő Mezőzombor 500 K, N. N. Cegléd 200 K, Ausch Vilmos Kölesd Sándor fia brismilohja alkalmából 500 K, Pollák Iván 350 K, id. Oppenheim Adolf Ujkécske 200 K, Sipos Ignác Vécse 200 K, Molnár Izidor Békés 100 K, K. B. Békéscsaba 300 K. Szentföldi nyomorgók részére: Barta Fülöp Veszprém perselypénze 100 K, Steinberger Márton Ujpest 100 K, Blau Lipótné 50 K. — Zsidó leány-árvaház részére: Steigenberger Akos 200 K, Schiffer Janka és Aranka édesanyjuk halálának évfordulója alkalmából 100 K. — Külföldön tanuló magyar zsidó főiskolai hallgatók javára: Steigenberger Akos 200 K, Aszódy László Szeged I. osztályu főiskolai tanuló ösztöndíja 100 K, Strasser Henrikné 500 K, Somogyi Károly 2000 K, Reichmann Rész Kecskegyűjtése Blum Pannika és Spiegel Béla (Kiskörös) eljegyzésük alkalmából 350 K, Feayves Lilly és Mártha gyűjtése 929 K, Schweitzer Árpád Galgagata 1500 K. — Bródy Adél gyermek-kórház részére: Steigenberger Akos 200 K. — Weiss Alice gyermekágyas-otthon részére: Steigenberger Akos 200 K. — Országos isz. patronázs-egyesület részére: Sonnenschein István 100 K. — Zsidó hadlövegek és árvák javára: Fleischer David gyűjtése Szűcs Weiss Mór pldjon habent alkalmából 300 K. — Ehez zsidó gyermekek részére: Markstein Adolf 600 K, Klein Samuné 500 K. — Zsidó menza részére: L. Rákosi Kónosha (Amerika) 800 K, Fischer Árpád és Fieber Imre becsülési díjuk 1000 K. — Zsidó fiúárvaház részére: Steigenberger Akos 200 K, Schiffer Janka és Aranka édesanyjuk halálának évfordulója alkalmából 200 K. — Szegény zsidó tanulók részére: Sch. A. Felsődabas 500 K, Kana Sándor Kiskunhalas 100 K. — Özv. Kohn Jakabné részére: Sámuel Jakab Kaposvár 200 K, Farkas Sándor Jászszentandrás 150 K, Özv. Klein Izákné 200 K. — „Uj életre“ jelképe: Urbán J. L. 300 K, Strasser Henrikné 500 K, N. N. Cegléd 300 K, Debrecen 500 K, Jeruzsálem Ede Tamási 100 K. — Weiss Adolf talmudista részére: Strasser Henrikné 200 K, Steinberger Márton Ujpest 50 K. — Kohn Arnoldné részére: Strasser Henrikné 150 K. — Stern Mór részére: Sámuel Jakab Kaposvár 100 K. — Özv. Schlichter Márkusné részére: Strasser Henrikné 150 K, Sámuel Jakab Kaposvár 100 K. — Rosenberg Sándor részére: Strasser Henrikné 150 K. — Blumenstock Lipót részére: Strasser Henrikné 100 K. — Engelhardt Jolán részére: Strasser Henrikné 100 K. — Braun Mátyás részére: Strasser Henrikné 150 K. — Özv. Steinhil Emilné részére: Strasser Henrikné 150 K. — Özv. Freund Aroné részére: Strasser Henrikné 200 K. — Goldblatt Mór részére: Sámuel Jakab Kaposvár 100 K. — A legett bodrogkereszturi tanház részére: Vida Fanyka Vida Lyle emlékére 100 K.

Sajtóhírlap. Lapunk 26. számában Kohn Samu (Cserháthalap) által a külföldön tanuló magyar zsidó főiskolai hallgatók javára küldött 1000 K helyett 100 K van kiutaltva.

Főszerkesztő: Dr. Szabolcsi Lajos.
Felelős szerkesztő: Dr. Gedő Árpád.
Felelős kiadó: Gáspár Márk, igazgató.

NAPTÁR

Vasárnap, július 16. támu 20., hétfő 21., Kedd 22., szerda 23., csütörtök 24., péntek 25., szombat 26. — Heti szidra: Mátosz-Mászé (M. IV. 3. f. 2./v.—36. f.). Háftora: Simu devár Hásém (Jer. 2. f. 4. v.—28. v.). Ujhold kihirdetése (Mevorchin háchodes). Szombat bejövetele: 7 ó. 30 p. Kimenetele: 8 ó. 10 p. — I. Perek.

ZSÁK ponyva, sámes kaphatók
SCHILLINGER MIKSA R.T.
Budapest, V., Rudolf-rakpart 7. sz.
Zsák- és ponyvakölcsönzés.

BUTOR olcsóbb és jobb mint bárhol, szolid kiszolgálás, díjtalan csomagolás
BEHR műszialos Andrassy-ni 68.
Csengery-utca sarok. Flókuslet nincsen.

!!! Ügyeljen a címre!!!

KELETI J. BUDAPEST, IV. kerület, Koronahereget-utca 17. szám.

Gyárt legtekélyesebb kivitelben: műlámpákat, műkaszékat, sörvőztőket, hűtőszekőket, gumigőrgőket, hárszékákat stb. Dús választék az összes betétpótlást gumiből és műanyagból.

Tükörűveg, fedett tükrök és cimtáblák
sagjobb mérethben, legmagasabb árban vesz, épülettüvegűket és portálüvegűket a legújabbosabban készült. HIRKÖVÉZ építészeg, Kuching-u. 16. Tel.: 1. 194.

CIRKUS Naponta este 8 órakor
a kápos júliusi műsor.
Csütörtök, szombat, vasár és naponta 4 ó. 4 órakor kezdődik és győztesekkel.

APRÓ HIRDETÉSEK

Hirdetési díjazás: Minden szöveges hirdetés 7 K, vastagon szedett betűkből 12 K. Apró hirdetések felvétele: Lépőkörút 20. Jellegű hirdetések kettős borítékban ugyanoda intézendők.

HÁZASSÁG

FISCHERHEZ házasságkötéssel ügyben bizalommal fordulhat. Ajánlata komoly és megbízható. Dohány-utca 68. 2401

GAZDALKODÓHOZ férjhez adnám 30 éves intelligens nővéremet. Hozomány három millió és berendezés. Megbizva Fischer. 2401/I

NŐSÜLNE jómódú kereskedő. Megbizva Fischer, Dohány-u. 68. 2401/II

NŐSÜLNE gyógyszerértulajdonos. Megbizva Fischer. Telefon: József 129-51. 2401/III

NŐSÜLNE orvos, ügyvéd, mérnök. Megbizva Fischer, Dohány-utca 68. 2401/IV

FÖLDBIRTOKOS, dúsgazdag, kellemes megjelenésű uriember nőülne. Megbizva Fischer. Telefon: József 129-51. 2401/V

LEGKÉNYESEBB izlésnek megfelelő házasságokat csak jobb körökben ajánl Fischer, Dohány-u. 68. sz. 2401/VI

FÉRJHEZ ADNÁM fiatal, szép leányomat tekintélyes hozománnyal. Megbizottam Fischer, Dohány-utca 68. 2401/VII

FÉRJHEZ MENNE vgyonos 47 éves uriaszony. Bővebbet Fischer-nél. 2401/VIII

GYÁROS önálló, jó szituációt kereskedő nőülne. Megbizva Fischer Dohány-utca 68. 2401/IX

FORDULJON bizalommal Fischer-hez, Dohány-utca 68. Telefon: József 129-51. 2401/X

EGY MILLIÓ készpénz és berendezéssel férjhez adnám csinos, intelligens leányomat. Megbizva Fischer, Dohány-u. 68. 2401/XI

URI KÉNYELEMNEK megfelelő berendezett lakással és önálló vagyonnal rendelkező uriaszony 52-60 éves uriemberhez férjhez menne. Megbizva Fischer, Dohány-utca 68. 2401/XII

FÖLDBIRTOKOS család férjhez adnám intelligens leányt nagyobb hozománnyal 36-42 éves, lehetőleg gazdalkodóhoz. Megbizva Fischer, Dohány-u. 68. 2401/XIII

GYÁROS, 34 éves vgyonos uriember nőülne. Megbizva Fischer. Telefon: József 129-51. 2401/XIV

FÉRJHEZ ADNÁM háziasan nevelt, intelligens fiatal, szép leányomat megfelelő hozománnyal, lehetőleg vidéki önálló kereskedőhöz. Megbizottam Fischer, Dohány-utca 68. 2401/XV

NŐSÜLNE magas pozícióban levő kellemes megjelenésű uriember. Megbizva Fischer, Dohány-u. 68. 2401/XVI

SADCHEN 26 év óta házasságkötéssel. Elsőrendű. Steiner Ferenc Debrecen, Széchenyi-utca 40. Portót kérek 20 koronát. 2361

PINOMLEKŰ háziasan nevelt lányomat férjhez adnám jobb körökben önálló 34-38 éves kereskedő vagy iparoshoz hozománnyal, szép kelengyével és butorral. Jugoszláviai előnyben. Fényképes ajánlatot „Gyáros” jellegre kiadóra kérek. 2357

VIDÉKI jómódú kereskedő háziasan nevelt 27 éves leánya részére, kinek 120.000 korona hozománya és gyönyörű kelengyéje van, keres feltétlen intelligens élettársat. „Biztos megélhetés” jellegre kiadóra. 3499

OKTATÁS

KERESEK tanyára egy izr. tanítónőt, ki II. elemista fiamat tanítaná és 4 éves kis leányomat is gondozná, esetleg könnyebb házi munkában is segítene szabad idejében. Héber tanítás és a német perfect beszéd kötelező. Cim: Kurländer Gyula Szerencs. 2389

ORVOSTANHALLGATÓ, helyben, legszívesebben vidéken, elemi, középiskolai és zongoratanítást vállal a nyári hónapokra. Cim: Holló Pál, VII., Murányi-utca 57. III. em. 18. 240

AUGUSZTUS 13-ára keresek két kis leány mellé tanítónőt, ki az első polgári tanítaná és öt éves kis fiammal foglalkozna. Kézimunka és német tanítást kívánok. Hegedűni tudó előnyben részesül. Jelenkező irjon: Vértess Mór gazdatiszt Ibány, Szabolcs megye. 3490

PÓTVIZSGÁRA előkészít VI. realista, esetleg zsidó családba nyaralni menne. Szíves megkeresést „S. László” jellegre kér. 741

KERESEK intelligens kisasszonyt két kis leányom mellé, ki az idősebbet a második gimnázium tanulását kisegítene. A német nyelv, zongoraismeret és háztartásbani segédkezés megkívántatik. Pályázó küldje ajánlatát fizetési igények megjelölésével Keller Józsefnének Győr, Biszinger-sétány 10. sz. 2404

KÖZÉP. polgári, kereskedelmi, hébert, talmudot tanít. Hirsch, Nefelejts-utca 56. 3497

BETÖLTENDŐ ÁLLÁS

JOBB izr. leány, ki főz, felvétetik. Ajánlatokat Stamberger Márkus címére Miskolc. 2387

ELSŐRENDŰ cipőgyár raktárába jobb házból való tanuló- és kifizetőt keres. Javadalmazás megbeszélés szerint. Ajánlatokat Hegyi Lajos hirdetésű irodába, Király-utca 67. „Tiszteséges” jellegre alatt kérünk. 2362

VIDÉKI város divatüzletében, fiatal, intelligens kereskedő állást nyerhet. Cipőszakmából előnyben. „Benősi” jellegű ajánlatokat kiadói hivatalba. 3442

KIFUTÓLÁNY fizetéssel, esetleg ellátással felvétetik Klein csomogóüzlet, Csáky-u. 32. 3491

GYERMEKSZERETŐ kisasszony kisebb gyermekekhez, hébert oktatás szükséges, jó bánásmód mellett azonnal felvétetik. Farkas Vilmos, Teleki-tér 1. 3489

JÓ HÁZBÓL való jó megjelenésű ügyesebb fiukat tanonéknak felvesszünk. Szomszéd Gáspár, IV., Deák Ferenc-utca 18. 2406

ZUCKERMANDEI nyomdában, Tabon, egy nőtlen szeddő-nyomozásonnal felvétetik. Szombat és ünnepnapokon zárva. 2415

MÁSFÉLÉVES leánya gondos ápolására komoly, gyermekkel bántani és azt szeretni tudó oly középkorú hölgy kerestetik, aki Aradra menne állandó alkalmazásra, ahol családtagnak tekintik. Jelenkezés levélben vagy személyesen Szűcs mérnök, Pál-utca 6. I. em. 18. péntek délután 3-5. 3495

KERESEK egy lányt, aki háztartásban segédkezne, valamint szabad idejében rőfösüzletembe kiszolgálni is tud. Ajánlatot kérek; Schwarcz Ármin Újkécske. 2403

ÁLLÁST KERESŐK

27 ÉVES önállóan dolgozó fűszer, gyarmatára engrosz-detaillista aug. 1-ére állást óhajtott változtatni. Szíves ajánlatokat „Hadvisselt” jellegre a kiadóhivatal továbbítja. 2384

„B” LISTARA került, keresek. érettségizett 26 éves izr. köznevelő, magyar, német, román nyelvismerettel, 5 éves irodalmi gyakorlattal alkalmazást keres. Szíves ajánlatokat „Korrekt 26” jellegre a kiadó továbbítja. 2385

TIZENEGYÉVES működéssel bíró menekült állami tanító, perfect német, talmudista, megfelelő állást keres. Ajánlott leveleket továbbítja: Técsői Farkas, Kisvárd. 3492

MENEKÜLT és B-listára került tanító, ki a német nyelvet tökéletesen bírja, bármilyen állást elfogad. Varga Samu Vác, Hattyú-utca 31. 641

EGY teljesen árva 17 éves zsidó leány jobb családnál alkalmazást keres. Cimem: Székesszéchyvár, Malom-utca 41. Hirsch Margit. 2403

KARPITOS ajánlkozik házhoz, házankivül Haas, Wesselenyi-utca 67. Laphívásra jövek. 3496

ADÁS-VÉTEL

PAPLANOK. Vattáspaplanok, pelyospaplanok, matrácok nagy választékban legolcsóbban kaphatók Dorschovitz paplankészítőnél, Garay-utca 43. 208

VASBUTORT, RÉZBUTORT, gyermekágyat, gyermekkosárt, szorongó ágybetétet, matrácokat legolcsóbb árakon szállít Klein Gyula és Társa vasbutorgyár, Dob-utca 56. sz. (Ermébet-körút mellett). 2003

NAGY HIÁNY régi műfogakban, platinában és aranyban, tehát legdrágábban veszem. Gross Antal, József-körút 28. telefon 1. 2400

HIBÁS női, férfiruhanákért, fehérneműkért, cipőkért házhoz jövek. Springer, Vasvári Pál-utca 9., földszint 5. 3494

Ha PARÓKAT akar nagyon olcsón készíttetni vagy venni, valamint foratokat, frizetteket, hajrészeket, úgy forduljon csak Blau Malvinhoz Budapest, Király-utca 3. 2112

PERZSASZÖNYGEK mindenféle kezelése és megóvása Mőder és Huszár Vacuumjánál, Nagydiófa-utca 22. 2128

PAPLANÉRT első utja hozzám legyen. Átdolgozást vállalom. Szalai, speciális paplanos, Kertész-utca 35. 2355

KÜLÖNFÉLE

IPARMŰVESZNÖVENDEK szegtemberre világos, tiszta azobát keres. Cim: Stern Ernő könyvnyomda Pápa. 2392

CSINOS különbejártat szoba fürdőhasználatra egy vagy két ur részére kiadó. Ráday-utca 26. I. em. 10. 3458

BESZERZÉSI-CSOPORT, mely főszervezetét nagyjobbítani kívánja, társat keres. Csak izr. vallást jelentkezhets, mert az illetékes szomszárba van. Ajánlatok legkésőbb 1. hó 16-ig a lap kiadóhivatalába „A B C” jelleg alatt adandók le. 2398

SZERENY igényű idősebb magánhivatalnok kis szobát keres. Ajánlatok ár megjelöléssel „Lakás” jelleg alatt a kiadóba. 640

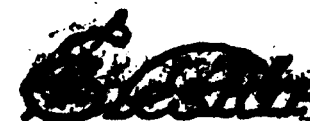
NYARALÁS orvosi felügyelettel, elsőrangú ellátással budai gyönyörű park, modern privát penziójában. Telefon: 56-91. 2405

KÉPZŐMŰVESZETI HALLGATÓ. Teljesen támogatás nélkül álló művésznövendéket, melyik nemeseleki család támogatna létfontosságában? Schneider Miklós, Dob-utca 82. 616

TISZTESÉGES, gyermektelen házaspárhoz kiadnám két éves kis fiacskámot jó fizetés ellenében, jó ellátásért „Félfarva 22” jellegre a kiadóba. 740

VALLÁSOS tanár tanulókat jöve tanévre ellátásra elfogad. Hirsch, Nefelejts-utca 56. 3498

Fűszer- és csemegeárukat vásároljon

az fiókjaiban